

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**ÖZEL OKULLARDA GÖREV YAPAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN AŞIRI
KORUYUCU (HELİKOPTER) AİLELERE
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Cansu MEMİŞ
ORCID: 0000-0002-8966-5492

Danışman
Prof. Dr. Sabahattin ÇİFTÇİ
ORCID: 0000-0002-5437-9867

Konya – 2024

TEŞEKKÜR

Lisans ve lisansüstü eğitim hayatım boyunca desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, bilimsel araştırmalar yapmam için beni destekleyen ve cesaretlendiren, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Sabahattin Çiftçi'ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunmamda jüri heyetinde bulunan Prof. Dr. Ahmet Saban ve Prof. Dr. Ali Ersoy'a çalışmama bulundukları değerli katkılardan ötürü şükranlarımı sunarım.

Tüm hayatım boyunca attığım her adımda manevi destekleriyle beni hep bir üst basamağa taşıyan, fedakarlıklarıyla hayatımın her anında arkamda ve yanımda olduklarını hissettiren, tüm kritik dönemlerimde bana doğru yolu gösteren, tecrübelerine ve öğütlerine her zaman saygı duyduğum, sevgisini hiç esirgemeyen ve evlatları olmaktan her zaman gurur duyduğum sevgili annem Sema Memiş ve sevgili babam Osman Memiş'e; neşe ve varlıklarından her zaman cesaret aldığım ve her daim destekçilerim olan sevgili erkek kardeşim Duhan Memiş ve kız kardeşim Damlanur Cize'ye sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamın veri toplama kısmında uygulama yaptığım okuldaki idareci ve öğretmenlere de değerli paylaşımları ve desteklerinden ötürü teşekkürü bir borç bilirim.

Cansu MEMİŞ

Ağustos, 2024

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Tanımlar	5
2. ALAN YAZIN.....	7
2.1. Ailenin Çocuk Üzerindeki Etkisi	7
2.2 Ebeveyn Türleri	8
2.3 Helikopter Ebeveynliğin Tanımı	12
2.4 Helikopter Ebeveynliğin Kavramsallaştırılması.....	13
2.5 Helikopter Ebeveynliğin Türleri	14
2.6 Helikopter Ebeveynliğin Çocuğa Olan Etkileri	15
2.7 Helikopter Ebeveynlik ve Özel Okul İlişkisi	18
2.8 İlgili Araştırmalar	20
2.8.1 Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	20
2.8.2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	22
3. YÖNTEM.....	24
3.1. Esinlenme Evresi	24
3.2. Araştırmanın Modeli	24
3.3. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	27
3.4. Verilerin Toplama Araç ve Teknikleri	28
3.5. Verilerin Toplanması.....	30
4. BULGULAR	33
4.1. Helikopter Ebeveynlerin Genel Özelliklerine İlişkin Bulgular	33
4.2. Helikopter Ebeveynlerin Öğretmene İlişkin Beklenti, İlişki ve İletişimlerine İlişkin Bulgular	39
4.3. Helikopter Ebeveyn Tutumuna Sahip Öğrencilerin Sınıf İçi Davranışlarına İlişkin Bulgular	42

4.4 Helikopter Ebeveyn Tutumuna Sahip Öğrencilerin Sınıf ve Okul İçi Arkadaşlık İlişkilerine İlişkin Bulgular	45
4.5. Helikopter Ebeveyn Tutumuna Sahip Öğrencilerin Öğretmenleri ile Olan İlişkilerine İlişkin Bulgular.....	48
4.6. Helikopter Ebeveyn Tutumuna Sahip Çocukların Sınıf İçi Davranış ve Akademik Gelişimlerine ilişkin Bulgular	50
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	55
5.1. Sonuç.....	55
5.2. Öneriler.....	63
KAYNAKLAR.....	64
EKLER.....	74

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Özel Okullarda Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Aşırı Koruyucu (Helikopter) Ailelere ilişkin Görüşleri başlıklı tez çalışmamın toplam **97** sayfalık kısmına ilişkin, 6/08/2024 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%29** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

6/08/2024

Cansu MEMİŞ

Prof. Dr. Sabahattin ÇİFTÇİ

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

6/08/2024

Cansu MEMİŞ

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

AHETÖ: Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği

HET: Helikopter Ebeveyn Tutumu

DÖÖ: Duygusal Özerklik Ölçeği

AFA: Açımlayıcı Faktör Analizindeki (Exploratory Factor Analysis)

DFA: Doğrulayıcı Faktör Analizi (Confirmatory Factor Analysis)

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

ÖZEL OKULLARDA GÖREV YAPAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN AŞIRI KORUYUCU (HELİKOPTER) AİLELERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ Cansu MEMİŞ

Helikopter ebeveynlik literatüre girmiş bir kavramdır. Helikopter aileler, çocuklarının yaşamlarını aşırı derecede denetleyen, sürekli olarak müdahale eden ve kontrolcü ebeveynler olarak tanımlanmaktadır. Bu tür ebeveynler, çocuklarının karşılaştığı sorunları kendileri çözmeye çalışır ve çocuklarının bağımsızlık kazanmalarına engel olurlar. Çocuklarının akademik, sosyal ve duygusal yaşamlarını yakından takip ederler ve her adımlarında yönlendirme yapma eğilimindedirler. Helikopter ebeveynler, çocuklarının başarısızlık yaşamalarını önlemek amacıyla onların adına kararlar alır, onları sürekli kontrol eder ve genellikle aşırı koruyucu bir tutum sergilerler.

Bu çalışma, özel okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin aşırı koruyucu (helikopter) ailelere ilişkin görüşlerini incelemiştir. Sınıf öğretmenlerinin ilkökula devam eden çocukları olan helikopter ebeveynler ile ilgili görüşlerini alarak ailelerin helikopter ebeveyn tutumlarının ilkökula devam eden çocuklarının iletişimlerini, sosyal ilişkilerini, öğretmeni ile olan ilişkilerini ve akademik sürecini nasıl etkilediğini anlamayı amaçlamaktadır. Çalışmada nitel araştırma paradigması içinde yer alan temel nitel araştırma deseni uygulanmıştır. Bu çalışmada, özel okulda görev yapan sınıf öğretmenlerinden oluşan bir katılımcı grubuyla yapılan görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, helikopter ebeveyn tutumuna sahip ailelerin ve bu anne baba tutumunun, çocukların akademik başarıları, sosyal ve duygusal gelişimi, öğretmen-veli iletişimi ve sınıf ortamı üzerindeki etkileri gibi konulardaki görüşlerini paylaşmışlardır.

Sonuçlar, özel okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin genellikle helikopter ebeveyn tutumuna sahip anne babaların tutumlarının, çocuklarının okul ve sınıf içi öğrenme sürecine; çocukların kişilik ve sosyal gelişimlerine ve öğretmen ile ilişkilerine dair olumsuz etkileri olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın sonuçları, sınıf öğretmenlerinin helikopter ebeveyn tutumuna sahip anne babalar ile etkili bir şekilde çalışabilmeleri için rehberlik sağlayabilir ve helikopter tutuma sahip ebeveynler için bir perspektif oluşturabilir ayrıca eğitimde daha sağlıklı bir iş birliği ortamının oluşturulmasına katkıda bulunabilir.

Anahtar Kelimeler: Helikopter ebeveynlik, özel okul, ilkökul, ebeveynlik

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Basic Education
Primary Education Program
Master Thesis

HELICOPTER PARENT ATTITUDES ACCORDING TO PRIVATE SCHOOL CLASSROOM TEACHER'S PERSPECTIVE

Cansu MEMIS

“Helicopter parenting” is a concept that has entered the literature in recent years. Helicopter parents are defined as parents who excessively monitor, constantly intervene in, and control their children's lives. These types of parents try to solve the problems their children encounter themselves and hinder their children's ability to gain independence. They closely follow their children's academic, social, and emotional lives and tend to guide them at every step. Helicopter parents make decisions on behalf of their children to prevent them from experiencing failure, continuously control them, and generally exhibit an overly protective attitude. The literature also focuses on the negative consequences of this attitude.

This study examines the opinions of classroom teachers working in private schools regarding overprotective (helicopter) parents. By gathering the views of classroom teachers on helicopter parents of elementary school children, it aims to understand how the helicopter parenting attitude of families affects the communication, social relationships, relationships with teachers, and academic processes of children attending elementary school. A basic qualitative research design within the qualitative research paradigm has been applied in the study. In this research, in-depth interviews were conducted with a group of participants consisting of classroom teachers working in private schools, according to the phenomenological design of qualitative research. The participants shared their views on the academic success, social and emotional development, parent-teacher communication, and classroom environment impacts of helicopter parenting attitudes.

The results show that classroom teachers working in private schools generally believe that the attitudes of parents with helicopter parenting tendencies have negative effects on their children's learning processes in school and classroom settings, on their personality and social development, and on their relationships with teachers. The findings of this study can provide guidance for classroom teachers to work effectively with parents who exhibit helicopter parenting attitudes and offer a perspective for helicopter parents. Additionally, it can contribute to creating a healthier collaboration environment in education.

Keywords: helicopter parenting, private school, primary school, parenting

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Çocuk, doğumdan itibaren, etrafını çevreleyen fiziksel ve sosyal çevreye uyum sağlamaya çalışırken ona destek olan en önemli kişiler anne ve babasıdır. Bireyin her döneminde olduğu gibi bu döneminde de yüksek bir etkiye sahip olan unsur elbette ailedir. Ekolojik kurama göre bireyin gelişimini doğrudan etkileyen en derin ve en küçük sistem ise çekirdek aile olarak adlandırılmaktadır (Güler & Yıldız, 2017). Türk Dil Kurumuna göre “aile”nin tanımları; “Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik; ev, familya” ve “Aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü” şeklindedir (Türk Dil Kurumu, 2023).

Çocuk yetiştirmek; geniş bir perspektifte ebeveynlerin çocuğa karşı sorumluluklarıyla birlikte aldıkları kararların, çocuğun yaşamına doğrudan etki ettiği karmaşık bir süreçtir. Kişinin akademik sürecinin yanında aslında hayatının tamamını etkileyen en önemli unsur ailesi ve ailesi ile kurduğu genel bağdır. Ebeveynler çocuklarının davranışlarının büyük ölçüde çocuklarla kurdukları iletişim kaynaklı olduğunun farkında olmalıdır (Yavuzer, 2010). Ailenin başlıca görevleri; çocuklarına bakım vermek, onları yetiştirmek, onlara kendi sahip oldukları değerleri aktarmak ve onları cinsiyet rollerine göre yetiştirmektir (Öztürk & Giren, 2016). Çocuğa, erken yaşlardan itibaren sahip olduğu potansiyeline uygun olarak, yaş gelişim özelliklerine, yetenek ve cinsiyetine göre sorumluluk verilmediği takdirde çocuğun kendine olan güven duygusu sağlıklı bir şekilde gelişmeyecektir. Bu da çocuğun bağımlı ve yetersiz biri olmasına sebep olabilir (Yavuzer, 2010).

Aile içinde olumlu ilişki ve iletişim kurulması, bu ilişki ve iletişimlerin sevgi ve beraberliğe dayanması, çocukluk ve ergenlikteki bireylerin topluma hazırlanmasında en önemli etkidir (Musaagaoglu, 2004). İlişkiler perspektifine yakından bakıldığında çocuğun gelişimi, etrafındaki anne babanın çocuğa olan davranışlarıyla şekillenmektedir (Myers & Pianta, 2008). Halihazırda zor ve karmaşık bir süreç olan ebeveynliği değişen toplum koşulları ile yirmi birinci yüzyıl koşulları daha da zor bir hale getirmiştir (Arkan & Üstün, 2010). Ailelerin çocuklarına karşı gösterdiği tutumlar onların karakterlerine, kendilerini algılayış biçimlerine ve sosyal ilişkilerine etki etmektedir (Aydoğdu & Dilekmen, 2016). Bu

açıklamaların tamamı gösteriyor ki, bireyin toplumsal yükümlülükleri ve bunları nasıl yürüteceğini belirleyen en önemli faktör ailesinin ona karşı davranışlarıdır (Özyürek & Tezel-Şahin, 2017). Ebeveynlerin tutumları, kişilik özellikleri üzerinde büyük önem taşımaktadır. Bunun yanında, ailede ve okul yaşamında sergilenen tamamlayıcı davranışlar, bireyin sosyalleşmesi ve eğitimi üzerinde büyük faydalara sahiptir (Tösten, Han & Anik, 2017).

Ebeveyn tutumları da zaman içerisinde farklı paradigmalardan etkileriyle değişikliğe uğramıştır. Dünyanın düzenini etkileyen savaş ve terörün içinde bulunduğu dönemde yetişen ebeveynlerin dünyanın güvenli bir alan olmadığını düşünmelerine neden olmuştur (Duygulu, 2018). Bununla birlikte 1980-1990'lı yıllardaki değişikliğe uğramış olan kültürel faktörler ebeveynlerin çocuklar üzerindeki dikkatini etkilemekle birlikte küçük yaş grubundaki çocuklara yönelik istismar raporları ve alkol-madde kullanımındaki artışlar ebeveynlerin çocukları konusundaki endişelerini artırmıştır (Howe & Strauss, 2007). Bu da aile dinamiklerinin ve çocuk yetiştirme yöntemlerinin çeşitlenmesine yol açmıştır.

Toplumsal hayat, sanayi devrimi ile birlikte birçok değişikliğe uğramıştır; sosyal ve kültürel birçok olgu bunlardan bazılarıdır. Bu değişimlerin doğal sonucu olarak toplumun en küçük yapısı olan aile de köklü değişikliklere uğramıştır. Bu durum da elbette sanayi devrimi öncesi olmayan ebeveynlik türlerini beraberinde getirmiştir. Bu bilgilerden yola çıkarak günümüzdeki ebeveynlik ile geçmişteki ebeveynlik tutumları arasında bir hayli fark vardır. Bu dönüşümün sebebi Ünal'ın (2019) vurguladığı üzere, zaman içerisinde yaşamda oluşan tehlikeler anne-babaları da paranoyak hale getirmiş, bu güvensizlik düşüncesi de aileleri korumacı ya da aşırı korumacı olan helikopter anne-baba tutumlarına sahip hale getirmiştir. Dijital ebeveynlik ve helikopter ebeveynlik bunlardan birkaçıdır (Gökler & Atamtürk, 2021). Aynı zamanda günümüzde çocuklar geçmiş nesillere göre birçok farklılıklarla büyümektedir. Bunlar arasında cep telefonlarıyla birlikte asıl olarak teknolojinin gelişmesi ebeveynlerin çocuklarını sürekli olarak izlemelerine olanak sağlamış böylelikle çocuklarının yaşamlarına müdahaleye de olanak vermiştir (Fidan & Seferoğlu, 2020).

Amerika'nın en ünlü sözlüğünde dahi "Çocuğunun hayatına aşırı müdahale etmek" şeklinde yerini almış olan helikopter ebeveynliğin aynı zamanda en baskın noktası aşırı korumacılıktır (Hiltz, 2015; Merriam-Webster, 2024). Bu ebeveynler çocuklarıyla fazlasıyla ilgilidir ve akademik hayatları hemen hemen her noktasına karışmalarıyla bilinmektedirler. Bu sebeple de çocuklarına güçlü şekilde bağlıdırlar, onları bu korumacı tutumla stresten ve zorluklardan korumak istemektedirler, sorunlarına kalıcı çözümler bulmak isterler (Cline &

Fay, 1990; Hunt, 2008; Hirsch & Goldberger, 2010). Bu noktada temel eğitimde öğrencilerin akademik süreçlerinin en yakın takipçisi sınıf öğretmenleridir. Bu bağlamda da bu tez, özel okulda görev yapan ilköğretim sınıf öğretmenlerinin helikopter ebeveyn tutumuna ilişkin görüşlerini alarak bu tutumların çocuk gelişimi üzerindeki potansiyel sonuçlarını incelemeyi amaçlamaktadır.

1.1. Problem Durumu

Bu çalışmanın problem cümlesi, çocuğu özel okulda ilköğretilmeye devam eden helikopter ebeveynlerin ve çocuklarının sahip oldukları özellikler nelerdir?

Alt Problemler

1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre helikopter ebeveyn tutumuna sahip velilerin özellikleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre helikopter anne babaların sınıf öğretmeninden beklentileri nelerdir? Sınıf öğretmeni ile iletişimleri ve ilişkileri nasıldır?
3. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre helikopter ebeveyn tutumuna sahip velilerin çocuklarının, sınıf ve okul içi davranışları nelerdir?
 - 3.1 Davranışlarına olan yansımaları nelerdir?
 - 3.2 Arkadaşları ile olan ilişkileri nasıldır?
 - 3.3 Öğretmenleri ile olan ilişkileri nasıldır?
 - 3.4 Akademik gelişimleri nasıldır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı aşırı korumacı (helikopter) ebeveyn tutumlarının, ilköğretim öğrencilerinin davranışlarına nasıl yansıdığını sınıf öğretmenlerinin görüşleri ile incelemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde eğitim sisteminde ve toplum yapısında yaşanan değişimler, aile-öğretmen ilişkisini ve öğrencilerin akademik yaşantısını önemli ölçüde etkilemektedir. Ebeveynlik

tarzları, çocukların yaşamlarını şekillendiren ve gelişimlerini büyük ölçüde etkileyen önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu ebeveynlik tarzları, çocukların sosyal, duygusal ve akademik becerilerini şekillendirirken, aynı zamanda onların bağımsızlık kazanma süreçlerini ve kendilik algılarını da etkilemektedir. Bu bağlamda, "helikopter ebeveynlik" olarak adlandırılan bir ebeveynlik tarzı, son yıllarda önemli bir araştırma alanı haline gelmiştir.

Ebeveyn yapısının bireyin karakter yapısı ve yaşantısına olan etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Aşırı korumacı tutum sergileyen helikopter ebeveynlerin özellikle çocuklarda etkisini ortaya çıkarmak önem taşımaktadır. Gelişim dönemlerini baz aldığında, bireyselleşmeye başladıkları ve akademik hayata ilk adım attıkları ilköğretim dönemi çocuklar için oldukça kıymetli bir dönemdir. Bu dönemde aşırı korumacı ve çocuğunun hata yapmasına fırsat vermeyen ebeveynler çocuğun bireyselleşmesinin önüne geçmekte ve kendi kararlarını almasını geciktirmektedir. Helikopter tutuma sahip ana-babalar çocuklarının akademik hayatının her noktasına; her şeye karışmalarıyla bilinirler (Hunt, 2008).

Genel olarak bu tür ebeveynler bu tutumlarını sergilemelerinin asıl sebebi, “Ben zorluk yaşadım çocuğum yaşamasın.” şeklinde oldukça iyi niyetlidir. Aslında bu durumun özü şudur ki, helikopter ebeveynler evlatlarının asla başarısız olmasını ve acı çekmesini istememektedir (Hiltz, 2015).

Bu ebeveyn yapısına sahip çocukların sınıf ortamında davranış ve akademik olarak, bireyselleşmesine nispeten daha fazla izin veren ebeveynlere sahip çocuklara göre daha farklı davrandıkları gözlemlenmiştir. Helikopter ebeveyn tutumuna sahip ailelerin çocukları problemleri başarıyla çözme ve zorluklar karşısında güçsüz bir tutum sergilemektedirler. Çünkü aileleri onları her türlü zorluğu deneyimlemekten yoksun yetiştirirler. Evlatlarına herhangi bir hayal kırıklığı yaşama fırsatı bile vermemektedirler (Twenge, 2006).

Somers ve Settle (2010)’a göre helikopter ebeveynlik tutumunun artmasının ilk sebeplerinden biri demografik yapının değişimidir. Helikopter ebeveynlerin çoğu iyi eğitimli, güzel geliri olan ve birçok kaynağa kolayca ulaşabilen kişilerdir. Bu kaynaklarla çocuklarını korumak isterler (Kantrowitz & Tyre, 2006). Bu ebeveynlerin de yüksek bir çoğunluğunun özel okulları tercih etmektedirler. Özellikle araştırmacının özel okulda görev yapan bir öğretmen olarak farklı profillere sahip velilerin bu husustaki çocuğa olan yansımalarının ifade edilmesinin istenmesi bu çalışmanın ortaya çıkmasında en önemli neden olmuştur.

Bu araştırma, helikopter ebeveynlik tarzına sahip olan ebeveynlerin tutumlarının özelliklerini ve bu tutumun öğrencilerin sosyo-duygusal ve akademik gelişimine olan etkilerini derinlemesine anlamayı amaçlamaktadır. Özellikle, özel okullarda görev yapan öğretmenlerin bu konudaki görüşlerini ve deneyimlerini derinlemesine analiz etmek, helikopter ebeveynliğin özel okul ortamlarında nasıl bir etkiye sahip olduğunu anlamak için önemlidir. Yapılan alan yazın araştırmaları sonucunda özellikle Türkiye’de yapılan çalışmalar problemin daha çok hissedilmesiyle son yıllarda artmaya başlamıştır. Yapılacak bu çalışmanın bu konuya ışık tutacağı düşüncesiyle bu çalışmanın önem ifade ettiği söylenebilir.

Helikopter ebeveynlik tutumunun son çeyrek yüzyılda daha sık görülmesi sebebiyle, eğitimcilerin ve eğitim sistemlerinin üzerinde çalışması gereken önemli bir konudur. Bu durumun çocukların öğretim sürecine olan etkileri dolayısıyla okullara ve sınıflara yansımalarının araştırılması gerekmektedir. Öğretmenler, çocuklar ve aileleriyle doğrudan etkileşim halinde oldukları için, helikopter ebeveynlik tarzının eğitimdeki yansımalarını deneyimleyen ve değerlendiren önemli bir kaynaktır. Onların bu konudaki görüşleri ve deneyimleri, eğitim politikalarının ve uygulamalarının şekillendirilmesinde rehberlik edici olabilir. Bu çalışmanın sonuçları, helikopter ebeveynlik tutumunun, öğrencilerin gelişimine olan etkilerinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışma, özel okul öğretmenlerinin ve velilerinin helikopter ebeveynlikle ilgili farkındalığını artırarak, eğitim kurumlarının bu konuda nasıl bir destek sağlayabileceğinin anlaşılmasına da katkıda bulunabilir. Aynı zamanda, öğrencilerin akademik ve sosyal başarıları için daha sağlıklı bir eğitim ortamı oluşturulmasına katkıda bulunabilir.

1.4. Tanımlar

Aşırı Korumacı (Helikopter) Ebeveyn: Helikopter ebeveynler çocuğuyla fazlasıyla ilgili hatta onlara sıkı bir şekilde bağlı olan; hayattaki önceliğine çocuklarını ve çocuklarının başarısını korumayı koymuş anne babalardır (Cline & Fay, 1990; 2006). Bu ebeveynlik türünün en baskın noktası aşırı korumacılıktır (Hiltz, 2015).

Özel Okul: Devlet okulları dışında içerisinde anaokulu-ilkokul ve lise kademelerini bulunduran; giderleri devlet bütçesinin dışından karşılanan eğitim öğretim kurumları özel okul olarak adlandırılmaktadır. Özel okullar yerli, yabancı ve tüzel kişiler tarafından kurulmuş

olabilir. Özel okullar da Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) denetimi dahilindedir (Uygun, 2003).

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

Bu başlık altında tez konusuna ilişkin kuramsal çerçeveye yer verilmiştir. Tez kapsamında helikopter ebeveyn tutumu açıklanmıştır. Kuramsal çerçeve açıklandıktan sonra ilgili yurt içi ve yurt dışı araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Ailenin Çocuk Üzerindeki Etkisi

Çocuklar büyük ölçüde aile ortamı içinde şekillenmektedir. Çünkü aile, en çok etkileşimde bulunulan yerdir ve çocuk anne-babayı model alır. Bu süreçte çocuğun sevgiye ve ilgiye ihtiyacı vardır. Çocuğun aile içerisinde birçok şeyi tecrübe etmesine fırsat verilmelidir (Alisinanoğlu, 2003). Cüceloğlu'na (1998) göre bireylerin davranışlarını açıklayabilmek için, onların içinde yetiştiği aile ortamını, nasıl bir çevre içinde hangi etkilerin altında büyüdüklerini bilmeliyiz. Bu isteğimizin altında bireyin bugünkü davranışıyla yetiştiği ailenin özellikleri arasında bir ilişki olduğu düşüncesi vardır (Cüceloğlu, 1998). Çünkü insan sosyal bir varlıktır. Bireyin sosyalliği ilk deneyimlediği yer de ailesidir. Bu sebeple bireyin sosyal gelişimi bu noktada önem kazanmaktadır. Bireyin sosyal gelişimi, dünyaya gelmesiyle başlayan ve ilerleyen dönemde çevre ile iletişimin de sonucunda toplumla bütünleşmesi olarak ifade edilir (Aral & Kadan, 2019 akt: Kay & Sağlam 2020).

Bireyin sosyal gelişiminin önemli parçalarından biri, bireyin sosyo-duygusal gelişimidir. Sosyo-duygusal alanın temel konuları; sosyal ilişkiler, empati yeteneği, bireyin verdiği duygusal tepkiler ve duygusal zekâdır. Bireyin sosyo-duygusal gelişimi bebeklikten başlayarak yaşam boyu devam eden yaşam boyu süren bir süreçtir. Bu noktalar ele alındığında bireyin sosyo-duygusal gelişiminin sağlıklı olması bireyin karakteri, anlamlı bir yaşam gelişimi adına en önemli unsurdur (Vuran, 2018). Goleman (2021) ise duyguyu, bir his ve bu hisse özgü belirli düşünceler, psikolojik ve biyolojik hallerin hareket eğilimi anlamında kullanmaktadır. Sosyal gelişimin etmenlerinden olan duygusal zekâ özellikle son on yıl içinde gelişen bir kavram olmuştur. Araştırmalar neticesinde, insanın yaşamında başarısında, bilişsel zekânın olduğu kadar duygusal zekânın da önemli olduğu öne sürülmüştür (Odabaşı, 2013). Duygusal zekâ da sosyo- duygusal bütünlüğün bir parçasıdır. Goleman “Duygusal Zekâ” (2021) adlı kitabında duygusal gelişimin önemine değinmiştir. Özdenetim gibi yetenekler öğrenme potansiyelimizi belirlerken duygusal yeterlilik ise bu

potansiyeli ne kadar kullanabildiğimizi göstermektedir. Bir çocuğun okula hazır olması bilgilerin nasıl öğrenileceğine bağlıdır. Çocuğun hazır oluşunun duygusal zekâ ile bağlantısı yedi ana kavram üzerinde maddelenmiştir; güven, merak, amaç gütmeye, özdenetim, ilişki kurabilme, iletişim yeteneği, iş birliği yapabilmedir. Goleman, anne-baba ve eğitimcilerin çocuğun eğitimine aklından ziyade kalbinden başladıkları ölçüde bu donatıların çocukta şekilleneceğini savunmaktadır. Bireylerin sosyal gelişiminin sağlıklı olması için duygusal zekâsının da yüksek olması gerekmektedir. Goleman'ın çocuğun kalbinden başlaması gerektiği savı ile çocuğun ailesinden sevgi ve ilgi beklediği nokta kesişmektedir (Goleman, 2021).

Aile, bireylerin toplumsallaşması ve toplumun bir parçası olması konusunda büyük bir role sahiptir. Bu sebepten ötürü bireylerin toplumun bir parçası olması noktasında nasıl bir rol üstleneceği ailesinin bireye olan davranışlarının tamamıyla alakalıdır (Özyürek & Tezel-Şahin, 2017). Bu süreç içerisinde çocuğun, sevgiye, güvene ihtiyacı vardır. Bunun yanı sıra çocuğun hayatı deneyimlemek adına büyüdükçe bazı şeyleri kendi kendine yapabilmeye ihtiyacı vardır (Yavuzer, 2010). Bu durumdan ötürü de bireyin anne baba tutumları, sosyo-duygusal ve akademik gelişimi üzerinde en büyük etkiye sahiptir denilebilir. Bu bilgiler ışığında hangi ebeveynlik türlerinin bireyleri nasıl etkileyeceği de önem taşımaktadır.

Çocuk sevgi ve ilgi ortamında anne ve babanın beklentilerine uymak için çalışır. Aile ortamında anne babanın çocuğuna aile dinamiklerinin kurallarını açıklıyor oluşu, çocuğun toplum kurallarını daha rahat içselleştirmesini sağlayacaktır. Anne baba tutumlarının en dikkat çeken iki boyutu vardır. Bu boyutlar; “duygusal ilişki boyutu” ve “denetim boyutu”dur. Duygusal ilişki boyutu incelendiğinde bu boyutun çocuğu merkez alan kabul edici tutumdan, reddedici tutumu da içeren bir skala içinde farklılaşır. Aynı şekilde denetim boyutu da kısıtlayıcı tutumdan hoşgörülü tutuma kadar genişler (Yavuzer, 2010). Bu bağlamda ebeveyn türleri geniş bir perspektifte incelenebilir.

2.2 Ebeveyn Türleri

Holden ve Miller (1999), 1931'den bu yana süregelen ebeveynlik stillerinin bir kronolojisini çıkarmışlardır. Helikopter ebeveynliğin de yakın zamanlarda hayatımıza girdiğini düşündüğümüzde; bu tablo ebeveynlik stillerinin zaman içinde nasıl değiştiğini göstermektedir (Tablo.2.1).

Tablo.2.1*Holden ve Miller'a Göre 1931'den Beri Yayınlanan Bazı Ebeveyn Türlerinin Kronolojik Listesi*

YAZARLAR	EBEVEYN ÖZELLİKLERİ
Levy (1931, 1943)	Aşırı Korumacı
Watson (1934)	Sıkı ve rahat ev eğitimi
Hattick & Stowell (1936)	Çocuğa bebek gibi davranma, çocuğu zorlama ya da çocuğa uygun davranış
Symonds (1938)	Kabul edici ya da reddedici tutum
Baldwin, Kalhorn & Breese (1945)	Çocuğu reddedici, normal ya da kabul eden (demokratik, otokratik ya da kayıtsız davranış ekseninde değişen)
Lafore (1945)	Diktatörler, işbirlikçiler, ihmalkarlar veya tavizkarlar
Crandall & Preston (1955)	Sevgi dolu, korumacı, kısıtlayıcı kontrol, zorlayıcı kontrol
Brody (1956)	Duyarlı, az duyarlı, yeterince duyarlı olamayan, aşırı duyarlı
Sears, Maccoby, & Levin (1957)	Agresif ve/veya cezalandırıcı, hoşgörülü/katı, sıcak ve sorumlu
Schaefer (1959)	Hoş karşılayan, aşırı hoşgörülü, koruyucu-hoşgörülü, aşırı korumacı, sahiplenici, otoriter diktatör, taleplere karşı çıkan, düşmanca, reddedici, ihmalkar, umursamaz, bağımsız, özgür, demokratik, işbirlikçi
Spitz (1965)	Reddedici, aşırı hoşgörülü, kaygı altına saklanmış muhalefet, tereddüt, ruh hali sirkülasyonu, muhalefetin bilinçli telafisi
Moulton, Burnstein, Liberty&Altucher (1966)	Aşırı disiplinli anne babalık, çok düşük ve çok yüksek şefkat
Ainsworth, Bell, & Stayton (1971)	Duyarlı ve vurdumduymaz

Holden ve Miller'a Göre 1931'den Beri Yayınlanan Bazı Ebeveyn Türlerinin Kronolojik Listesi

Baumrind (1971)	Otoriter, demokratik, izin verici
Martin (1981)	İlgiliye karşı özerk
Koch, Chandler, Harder, Paget (1982)	Anne baba savunma mekanizmaları olarak; bastırma, inkar ve entellektüelleştirme, yansıtma ve yer değiştirme
Pulkkinen (1982)	Çocuğa karşı ebeveyn merkezlilik, yol göstermeye karşı bencillik
Abelman (1985)	Tümevarımsala karşı hassaslaştırmacı disiplin
Sameroff & Feil (1985)	Düzenleyiciye karşı kolaylaştırıcı ebeveyn düşüncesinin simbiyotik, kategorize edici, telafi edici yönü
Raphael-Leff (1986)	Reddedici, aşırı hoşgörölü, kaygı altına saklanmış muhalefet, tereddüt, ruh hali sirkölasyonu
Metcalf & Gaier (1987)	Kazanmak için sürekli çabalayan, aşırı korumacı, vurdumduymaz, çelişkili
McCord (1988)	Agresif ve agresif olmayan, cezalandırmacı

(Holden & Miller, 1999)

Erken çocuklukta ebeveyn ile çocuğun kurduğı iletişim hem çocuğun duygu, düşünce ve gelişimini hem de yetişkinliğindeki duygu düşünce ve beklentilerini şekillendirmektedir. Ailelerin bireye olan davranışları hayat boyu bir etkiye sahiptir (Wilhelm vd., 2016). Anne baba stilleri zaman içerisinde birçok şekilde sınıflandırılmıştır. Holden ve Miller'ın (1999) metaanaliz çalışmasında bu kronolojiyi görmek mümkündür (Tablo.2.1). Tablodaki ebeveynlik stillerinin içinde en yaygın olanı ve kabul göreni Baumrind'in 1966'da bir pilot çalışmada ortaya koyduğu ebeveynlik stilleridir. Bunlar; otoriter, izin verici ve demokratik olmak üzere üç başlıkta toplanmıştır (Baumrind, 1966; 2005). Baumrind'in ebeveyn tipolojisinden önce ve ek olarak Levy'nın, 1931'de aşırı korumacı ebeveyn tutumunu da metaanaliz çalışmasında görmek mümkündür. Böylece demokratik, otoriter, izin verici ve

aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarını başlıca ebeveyn tutumları olarak ele aldığımızda bu tutumların ülkemizde de kabul görüldüğü söylenebilir. Baumrind'in ebeveynlik stilleri;

2.2.1. İzin verici ebeveynlik

İzin verici ebeveyn, çocuğunu cezalandırmayan onu olabildiğince kabul eden bir ebeveynlik stildir. Bu ebeveynler çocuğunun isteklerine karşı olumlu bir tutum sergiler. Kararlarda onlara danışır ve açıklamalarda bulunur. Kural, sorumluluk ve davranış konusunda talepte ya bulunmaz ya da çok asgari düzeyde talepte bulunurlar. Aslında bu ebeveyn türü kendini çocuğa bir kaynak olarak sunmaktadır. Çocuk kendi işlerini kendi halleder ve izin verici ebeveyn çocuğun o işlerini kontrol etmez (Baumrind, 1966). Bu ebeveyn tutumu ile yetiştirilen çocukların sosyal becerilerinde zayıflık ve özgüven eksikliği, yüksek benmerkezcilik ve sorumluluk almaktan kaçınma gibi durumlar gözlemlenebilmektedir (Afat, 2013).

2.2.2. Otoriter ebeveynlik

Bu ebeveynlere göre çocuklarının davranışlarını şekillendirmenin yolu akıl yürütmekten ziyade güç kullanmaktır bu bağlamda tehdit ve cezayı kullanırlar (Baumrind, 1966). Otoriter anne-babalar çocukları için en sert kuralları belirlerler ve çocuklarını aşırı derecede kontrol ederler. Otoriter ortamda büyüyen çocuklar; güçsüzler karşısında saldırgan, otorite kalktığında isyankâr, kendinden istenilenden daha fazlasını yapan, korkak, boyun eğen, otoriteden çekinen bireyler olabilirler (Yıldız, 2004). Bu nedenlere bağlı olarak da otoriter ebeveyne sahip olan çocuklar, izin verici ya da demokratik tutuma sahip ailelerin çocuklarına göre bilişsel değerlendirmelerde performans değerlendirmeleri daha düşük olmakta aynı zamanda toplumsal değerlere karşı gelmekte çekinik davranış göstermektedirler (Baumrind, 1966). Otoriter ebeveynler, çocukları ile sert ve yetersiz iletişim ve etkileşime sahiptir (Çağdaş, 2020). Bu ebeveyn ister ki çocuğu onun her söylediği sözü doğru kabul etsin (Baumrind, 1966).

2.2.3. Demokratik Ebeveynlik

Demokratik ebeveyn, çocuğunun davranışlarına rasyonel ve çözüm odaklı yaklaşır. Çocuğu kurallara uymayı reddettiğinde onun itirazlarını dinler ve kuralın arkasındaki mantığı anlatır (Baumrind, 1966). Demokratik ebeveyn tutumuna sahip ebeveynler çocukları

hoşlarına gitmeyen bir davranış sergileseler dahi onlara sevgilerini göstermekten çekinmezler (Gander & Gardiner, 2004). Hem özerkliği sağlama hem de disiplin bu ebeveynin davranışları arasındadır. Çocuğuyla ayrı olacağı zamanlarda çocuğu kısıtlamaz ancak çocuğun kontrolünü sağlar. Bir yetişkin olarak hem kendi bakış açısını ebeveynlik stilinde uygular hem de çocuğunun bireysel ilgi alanlarını da tanımaya çalışır. Aynı zamanda çocuğunun mevcut niteliklerini onaylarken bu niteliklere göre gelecekteki amaçlarını da belirler (Baumrind, 1966). Bu ebeveynler değiştirilemez sert kurallar koymak yerine hoşgörölü davranmasını bilirler (Yavuzer, 2014).

Baumrind (1966) sosyal bir davranışın gönölölü ve özgür bir biçimde gerçekleştiğı düşünölldüğünde, anne ve baba otoritesinin de çocuk üzerinde engelleyici etkisi olması sebebiyle en uygun ebeveyn stilinin demokratik ebeveynlik olduğunu savunmuştur (Baumrind, 1966 aktaran Turgut & Koca, 2019).

2.3 Helikopter Ebeveynliğın Tanımı

Helikopter ebeveyn, Amerika'nın en ünlü sözlüklerinden biri olan Merriam Webster'de "Çocuğunun hayatına aşırı müdahale etmek" şeklinde tanımlanmaktadır (Merriam-Webster, 2024). Helikopter ebeveynler çocuklarıyla fazlasıyla ilgilidir. Onlar için en önemli şey çocuklarının korunması ve başarılı olmalarıdır. Bunun için de onlara çok güçlü bir şekilde bağılı olan ebeveynlerdir (Cline & Fay, 1990; 2006). Bu ebeveynliğın en baskın en öne çıkan noktası aşırı korumacılıktır (Hiltz, 2015). Helikopter ebeveyn tutuma sahip ana-babalar çocuklarının akademik hayatının hemen hemen her noktasına karışmalarıyla bilinmektedirler. Çocuklarının okuyacakları üniversiteden, kalacakları yere, lisansüstü öğrenim kararlarından seçecekleri mesleğ'e hatta iş arama sürecine kadar her şeye dahil olurlar (Hunt, 2008). Helikopter ebeveyn bu korumacı tutumunun özünde aslında çocuklarını stresten korumak isterler. Çocukları doğrudan, kalıcı ve sınırsız çözüm sağlamaya çalışırlar onların bir problemle karşılaşmalarını istemezler, tam da bu noktada pervane yani helikopter ebeveyn olurlar (Hirsch & Goldberger, 2010).

Helikopter ebeveynlik kavramı Amerika'da son çeyrek yüzyılda üniversitede popülerlik kazanmıştır. Üniversitelerde ders veren akademisyenler tarafından bu kavram daha çok velilerin eğitim sürecine sanal katılımlarını ifade etmek amacıyla kullanılmaya başlamıştır. Helikopter ebeveynler çocuklarının ders seçimi dahil olmak üzere birçok uygulamaya müdahale etmişler, hatta bu durum bununla da kalmayarak daha da ileri gitmiştir.

Bu durum çocuklarının makalelerini yazma, çalışma programlarını düzenleme hatta üniversitede oda arkadaşlarıyla sorunlarına müdahale noktasına kadar gelmiştir (College Parents of America, 2006; Cutright, 2008).

Bu duruma biraz daha spesifik olarak yaklaşıldığında, bu ebeveynler çocuklarının yapacakları bir işi tanımlarken “o” zamirini kullanmak yerine “biz” zamirini kullanmaktadır. “Onun bir sorunu var.” yerine “Bizim bir sorunumuz var” ya da “Bizim bir işe ihtiyacımız var” cümlelerini kullanmaktadırlar (Coburn, 2006; Lampert, 2009). Son zamanlarda ortaya çıkmış olan bu ebeveyn yapısının en önemli özelliği çoğunun çok sayıda kaynağa anında ulaşabilen, iyi eğitilmiş, genelde çift gelirli olan “Bebek Patlaması (Baby Boomers)” kuşağındandır. Birçok kaynaktan kasıt, zaman, para, bağlantıları ile çocuklarına bir korunak olmaktadır (Kantrowitz & Tyre, 2006). Korunak olmalarının en önemli sebebi ise, helikopter ebeveynler evlatlarının asla başarısız olmasını ve acı çekmesini istememektedir (Hiltz, 2015).

2.4 Helikopter Ebeveynliğin Kavramsallaştırılması

Aşırı korumacı ve mükemmeliyetçi anneleri ve babaları tanımlayan “Helikopter Ebeveynlik” kavramı 1969 yılında küçük bir çocuğun annesinin sürekli etrafında olmasını helikoptere benzetmesi sonucu, Ginott’un (1969) *“Between Parent and Teenager”* (Aile ve Ergenler Arasında) kitabında kavrama yer vermesiyle literatürde ilk kez kullanılmış oldu (Ginott, 1969, s. 18). Küçük çocuk, annesinin sürekli etrafında oluşunu “Annem tıpkı bir helikopter gibi başımda dönüyor.” şeklinde şikâyet etmiş kavram kitapta yerini almıştır (Somers & Settle, 2010). Ned Zeman’ın 1991 yılında Newsweek’teki haberine göre “Helikopter ebeveynlik” kavramı Foster W. Cline ve Jim Fay tarafından 1990 yılında *“Parenting with Love and Logic: Teaching Children Responsibility”* (Sevgi ve Mantıkla Ebeveynlik: Çocuklara Sorumluluğu Öğretmek) kitabında kullanılmıştır (Zeman, 1991). Cline ve Fay (1990), bu tip ebeveynleri çocuğun her zaman yanında olmak isteyen, çocuğunun her anından haberdar olmak isteyen meraklı yetişkinler olarak tanımlamaktadır.

Bir ebeveynliğin karakter özelliklerini tanımlayan helikopter ebeveynlik kavramı yaygınlaşmasıyla birlikte kavramı oldukça popülerleşmiş durumdadır. Helikopter ebeveynlik aşırı müdahaleci ve aşırı korumacı bir anne baba tutumu olarak adlandırılmaktadır ve son çeyrek asırda medyanın da ilgisini kazanmıştır (Padilla-Walker & Nelson, 2012). Amerikan

sözlüğü olan Merriam-Webster sözlüğünün “Helikopter ebeveyn” kavramı resmi olarak 2011 baskısında yerini almıştır (Cohen & DeBenedet, 2011; Weston, 2014).

2.5 Helikopter Ebeveynliğin Türleri

Somers ve Settle, (2010) yaptıkları çalışmada helikopter ebeveynliği beş başlık altında toplamışlardır:

1. Tüketici Hakları Savunucusu olan Helikopter Ebeveyn
2. Hak ve Adalet Avukatı olan Helikopter Ebeveyn
3. Vekil Öğrenci olan Helikopter Ebeveyn
4. Toksik Helikopter Ebeveyn
5. Devriye Gezen Helikopter Ebeveyn (Kara Şahinler)

Tüketici hakları savunucusu olan helikopter ebeveynler, eğitim kurumu olan üniversiteleri eğitim kurumundan çok bir tüketim metası olarak görürler. Sonuçta böyle gördükleri için kendilerine en uygun fiyat için pazarlık yaparlar. Bu ebeveynlere göre üniversiteye girişten mezuniyete göre tüm alanlar tartışmaya açıktır. Okulun yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda adeta tüketici haklarını savunarak okul ile karşı karşıya gelirler ve daha da ileri giderek olanları çevrelerine duyuracakları ile tehdit ederler. Bu tür velilerle konuşabilmek ve nihayetinde hayır diyebilmek sabır, müzakere becerisi ve yetenek gerektirir (Somers & Settle, 2010).

İkinci helikopter ebeveyn türü ise hak ve adalet avukatı olan helikopter ebeveynidir. Bu ebeveynler çocukları için her zaman en iyiyi isterler. Çocuğu için en iyi okul, en iyi fırsatlara sahip eğitim, en iyi öğretmenler. Aslında bu ebeveynler eşitlikten bahsettiklerinde kendi çocukları için en iyiyi isterler diğerleriyle eşit olanı değil ve bunun da en adili olduğunu düşünürler (Somers & Settle, 2010).

Üçüncü helikopter ebeveyn türü ise vekil öğrenci ebeveynlerdir. Birçok kaynağa göre bu ebeveynler kendileri üniversite yıllarını kaçırmış olanlardır. Her aktivitede çocuklarının yanı başındadır. Bu ebeveynlerin çocuklarının etkinliklerinden uzak kalması hayli zordur. Ancak fazlasıyla müdahil olduklarında geri çekilmeleri gerekir (Somers & Settle, 2010).

Dördüncü helikopter ebeveyn türü de toksik olarak adlandırılan zehirli ebeveynlerdir. Bu ebeveynler genel olarak kontrolcü, fazlasıyla psikolojik sorunları olan ve genel olarak negatif kişilerdir. Aslında çocuklarının hayatını yaşamaya çalışmaktadırlar. Zehirli helikopter ebeveynlerin sayısı nispeten az olsa da adından da anlaşılacağı üzere böyle ebeveynlere sahip olmak çocuklar için oldukça zordur (Somers & Settle, 2010).

Son helikopter ebeveynlik türü olan devriye gezen helikopter ebeveynler (Kara Şahinler), çocuklarının güvenliğine son derece odaklanmışlardır. Okuldan, kurumdan kat planları, genel güvenlik prosedürleri ve güvenlikle ilgili olan genel her şeyin bir kopyasını talep edebilirler. Bazen kurumda çalışanlar bu devriye gezen ebeveynleri görmezden gelmek isteyebilirler. Tabii bu da bu ebeveynlerin endişelerini gidermek adına diğer velilerle daha fazla iletişim kurması anlamına gelmektedir. Hatta bu ebeveynler bu güvenlik endişelerini eğitim kurumundan ziyade devlet kurumlarına, itfaiye görevlilerine veya diğer kurumlara dahi kaydırabilirler (Somers & Settle, 2010). Redmond'a (2008) göre ise kara şahinler, çocuklarına avantaj sağlamak için yasal veya yasadışı her yola başvurabilirler bu sebeple helikopter ebeveynleri arasında en üst noktadadırlar (Redmond, 2008).

Redmond'un (2008) sıralamasına göre helikopter ebeveynler; yine Somers ve Settle'a (2010) göre olan helikopter ebeveynliğinin en üst noktası olan *kara şahinler*, sadece sorun çözmek için ortaya çıkıp sorun çözüldüğünde kaybolan *beyaz şövalyeler*, finansal anlamda her şeyi çözebilen *bankacılar*, çocuğunun futbol menajeri gibi her şeyini dakikası dakikasına ayarlayan *menajerler* ve çocuğunu utanç verici her durumdan koruyan *korumalar* olarak beşe ayrılmıştır (Redmond,2008).

2.6 Helikopter Ebeveynliğin Çocuğa Olan Etkileri

Helikopter ebeveyn tutumuna sahip ailelerin çocukları problemleri başarıyla çözme ve zorluklar karşısında dayanıklı olmaktan yoksun olurlar. Çünkü helikopter ebeveynler çocuklarını yetiştirirken onları her türlü zorluktan korumaya odaklanarak yetiştirmektedirler. Çocuklarına çatışma ya da hayatta yaşanabilecek herhangi bir hayal kırıklığını yaşamalarına fırsat vermemektedirler (Twenge, 2006). Dışarıdan sanki bilerek zarar veriyormuş gibi görünse de aslında helikopter ebeveyn tutumuna sahip veliler çocuğuna zarar vermeyi amaçlamazlar. Onların amacı çocuğunu, yaşam deneyimlerinin olası olumsuz sonuçlarından korumak ve çocuk için elde edebilecekleri en yüksek başarıyı elde etmesini sağlamaktır (Segrin vd., 2012 aktaran Coşkun & Katıtaş 2021). Helikopter ebeveynlik ile ilgili dünyada

birçok araştırma göz önüne alındığında bu tutumun çocuklara en büyük etkisinin özsaygısına olduğunu söylemek mümkündür. Çocuk net bir şekilde helikopter tutuma maruz kalan çocuklar yaşam deneyimi konusunda “ailem bana güvenmiyor.” mesajını almaktadır. Elbette kendine güvenilmediğini düşünen çocuğun kendine güveni ve özsaygısı oldukça azalmaktadır (Kouros vd., 2017 aktaran Yılmaz, 2020).

İlkokul döneminde daha önceki yaş dönemlerinin aksine sosyal onaylanma ya da onaylanmama aynı zamanda tümevarıma dayalı akıl yürütme gelişme göstermektedir (Baumrind, 1978). Çocukların bu dönemi hem kendi iyilikleri hem de başkalarının iyiliği için doğru olanı yapmak hem de aktif olarak onay almak istedikleri bir dönemdir (Kohlberg, 1971). Bu dönemdeki çocukların olumlu sosyal davranışlar kazanmaları ve çevresindeki insanların alanına saygılı olarak yetişmelerindeki en önemli belirleyici faktör ebeveynlerinin onlara verdiği görev ve sorumluluklardır (Staub, 1975).

Çocuklarını bir şeyleri “denemeye” ve neleri “yapabileceklerini” görmeye böylelikle yapamayacakları şeyler ile onların olumsuz sonuçlarına katlanmalarına müsaade eden ebeveynler Heider’in (1952) denge teorisine göre çocukta “yapabilirim” eylemini ve bilincini güçlendirmektedir. Ki Heider’in bu kuramı insanların birbiri ile dengeli ve uyumlu yaşamasının bir gereklilik olduğunu ve insanların bu dengeye ulaşmaya çalıştığını ve böylelikle doyuma ulaşılacağını savunur (Heider,1952 aktaran Ulutaş, 2020).

Bununla birlikte Yılmaz ve Büyükcebeci’nin (2019) yaptığı araştırmada ebeveynlerin özellikle temel yaşam becerileri konusundaki helikopter tutumlarının, diğer tutumlara kıyasla öz-yeterliğe daha fazla zarar verdiği sonucuna ulaşılmıştır (Yılmaz & Büyükcebeci, 2019).

Buna benzer olarak helikopter ebeveyn tutumuna sahip çocukların problem çözmede nispeten yetersiz olduğu görülmüştür (Alisinanoğlu, 2003). Ekşi, Barış ve Demir’in (2020) 14-17 yaş arası ergenler ile birlikte yaptığı çalışmada helikopter ebeveyn tutumu, şişirilmiş benlik ve sosyal kaygı değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yine aynı çalışmada sosyal kaygının, helikopter ebeveyn tutumu-şişirilmiş benlik ilişkisindeki bağlantı durumu da incelenmiş ve doğru orantılı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Üniversite öğrencileri ile yapılan başka bir araştırmada ise helikopter tutumuna sahip olan bireylerin helikopter tutumun etkisinin yaşam doyumları üzerinde ters oranda bir etkisinin olduğu görülmüştür. Araştırmada özellikle üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu

anneden algılanan helikopter ebeveynlik davranışı yükseldikçe azaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Yam & Kumcağız 2021). Maalesef ilkokul ve lise döneminde uzun yıllar çocuklarına helikopterlik yapmış ebeveynlerin üniversiteye başlayan çocukları için helikopterlik yapmamalarını sağlamaları kolay değildir (Hofer & Moore, 2010; Moriarty, 2011).

Bu ebeveyn etkisi doğumdan yetişkinliğe kadar bireyin davranışlarının tamamında etkilidir. Helikopter ebeveynlik öz düzenleme ve bağımsızlığın en ağır bastığı üniversite döneminde büyük bir sorun haline gelmektedir (Hiltz, 2015). Elbette bu davranışların bir sonucu olarak helikopter ebeveynler çocuklarının yapabilme becerilerini kısıtlayabilir hatta bu durum onların iş yerinde kendilerini göstermesine kadar varabilir (McKnight vd., 2009).

Bireyleri etkileyen en önemli şeylerden biri de helikopter anne babaların aslen kendileri bir krizle karşılaştıklarında kendi panik ve endişeli hallerini saklayamıyor oluşları bunun bir sonucu olarak da çocuklarının anne babalarının bu hallerinden etkilenip depresyon ve kaygı-panik bozukluklarına daha da yakın hale geliyor olmalarıdır (Duygulu, 2018). Elbette ailelerini hem gözlemleyen hem de bu tutuma sahip olarak yetişen bireylerde yaşıtlarına oranla daha fazla yüksek ölçüde kaygı ve depresyon gözlemlenmektedir (Garner, 2017 akt: Yılmaz, 2020). Hem de bu etkiler birey üzerinde uzun vadeli olarak depresyonu (Schiffrin ve diğ., 2014) ve kaygıyı (Spokas & Heimberg, 2009) arttırdığı fikri de önem kazanmıştır. Bunlara ek olarak kaygı ve depresyon için reçeteli ilaç kullanımlarında artış oluşabilmektedir (LeMoyne & Buchanan, 2011). Öğrenciler, elbette kendi eğitimlerinin sorumluluğunu alma ve yaşamda da ihtiyaç duyacakları becerileri geliştirme konusunda güçlendirilmeli ve desteklenmelidir. Bu durum müdahale olmaksızın çocuğa destek olmayı gerektirmektedir (Hirsch & Goldberger, 2010).

Yılmaz ve Büyükcebeci'nin (2019) yaptığı çalışmada bazı pozitif psikoloji kavramları açısından helikopter ebeveyn tutumlarının sonuçlarını araştırmışlardır. Bu araştırma sonucunda pozitif psikolojinin dört maddesi ile helikopter ebeveynliğin negatif ilişkisi olduğu sonucuna varmışlardır. Bunlar, yaşam doyumu, iyimserlik, psikolojik iyi oluş ve öz yeterlidir. Bunlardan en çok etkileneni yaşam doyumu olmuştur. En az etkileneni ise iyimserliktir (Yılmaz & Büyükcebeci, 2019). Schiffrin ve arkadaşları (2014) geliştirmiş oldukları ölçek ile helikopter ebeveynliğin bireylerde yüksek depresyona ve düşük yaşam doyumuna yol açtığı sonucuna ulaşmışlardır (Schiffrin vd., 2014).

Çocuğunu kollamak ve korumak adı altında helikopter ebeveynlik sergileyen ebeveynlerin çocuklarına farkına varmadan yaşattıklarının şiddet tanım sınırları içerisinde olup olmadığı incelenen bir araştırmada, helikopter ebeveyn tutumuna maruz kalan okul öncesi çocukları karakter özellikleri olarak, duygusal, benmerkezci, bencil, özgüvensiz, mutsuz, şikâyetçi ve nazlı şeklinde tanımlanmışlardır. Bu tutumla yetişen çocukların pasif karakterlerinin, sorgulamadan uyum gösteren veya ebeveyninin üzerinde kurmuş olduğu egemenliği sosyal hayatta da devam ettirme eğilimlerini doğrulamaktadır (Ankaralı & Savaş, 2021).

Lise öğrencilerinin sosyal medya fenomenlerine bağlanışlıkları ile algılanan helikopter ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada, helikopter ebeveyn tutumuna sahip bireylerin sosyal medya fenomenlerine daha çok bağlandıkları sonucuna ulaşılmıştır (Akman & Demir, 2023).

Teknolojinin dolayısıyla iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla çocuklara anında ulaşmak ve kontrol ediyor olmak, helikopter ebeveynlik normal karşılanır hale gelmiştir. Bununla birlikte yüksek helikopter ebeveynlik de ergenleri düşük özgüven, düşük akademik başarı ve yüksek depresyon ve kaygı olarak etkilemektedir (Taymaz, 2019). Aynı zamanda helikopter ebeveynliğe maruz kalan çocukların ilerleyen zamanlarda ebeveynlerini kendilerine rol model kabul ettiği noktada kendilerinin de helikopter ebeveyn tutumlarına sahip birer anne baba olabileceklerdir (Turan vd., 2023). Bu çalışmalara ek olarak Anderson (2019) çalışmasında helikopter ebeveynliğin global olarak oldukça yayıldığını ileri sürmektedir (Anderson, 2019).

Alan yazındaki çalışmalar göstermektedir ki çocuğun helikopter tutuma maruz kalmadan büyümesi elbette sağlıklı bir karakter ve davranış gelişimi sağlayacaktır.

2.7 Helikopter Ebeveynlik ve Özel Okul İlişkisi

Alan yazında sosyo-ekonomik düzeyi yüksek aileler ile helikopter ebeveynlik ilişkisi incelendiğinde karşımıza bazı sonuçlar çıkmaktadır. Özel okul Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre “Devlet yönetiminden ayrı, mülkiyeti kişiye veya bir özel kuruluşa ait eğitim öğretim yeri.” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2024). Aynı zamanda; genel olarak giderleri devlet bütçesinden karşılanmayan eğitim-öğretim kurumları, özel okul olarak adlandırılır. Devlet okulları dışında kalan, anaokulundan üniversiteye kadar eğitim öğretim

veren bu okulların sahipleri, gerçek kişiler veya yardım kuruluşları olabilir. Günümüzde yerli ve yabancı, gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulmuş olup Millî Eğitim Bakanlığı'nın denetim ve gözetimi altında bir ücret karşılığında örgün eğitim-öğretim veren tüm özel okullar, esas olarak aynı yasal düzenlemeler içinde yer almaktadırlar (Uygun, 2003). Buna göre özel okul ve sosyo-ekonomik düzeyin yüksekliği ilişkili olarak yordanabilir.

Bu bağlamda Kwon'a göre (2016), bu ebeveynlik tarzını benimseyen anne babalar; çocuklarına karşı aşırı ilgili, aşırı kontrolcü ve genellikle erken yaşta ebeveyn olmuş, bir ya da az çocuklu ebeveynler ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ebeveynlerde görülmektedir (Kwon, 2016). Helikopter tutuma sahip çoğu ebeveyn çok sayıda kaynağa anında ulaşabilen, iyi eğitilmiş, genelde çift gelirlilerdir. Bu kaynakları zaman, para vb. çocukları için korumak olarak kullanmaktadırlar (Kantrowitz & Tyre, 2006).

Aynı zamanda Yılmaz'ın (2020) yaptığı helikopter ebeveyn tutumuna sahip ailelerin demografik özelliklerini araştırdığı çalışmaya göre, en yüksek helikopter tutum, orta ekonomik düzeye sahip ailelerde göreceli olarak en düşük helikopter tutum ise düşük ekonomik düzeye sahip ailelerde gözlenmiştir (Yılmaz, 2020)

Aile Hayatı Tutum Ölçeğine göre Yazgan'ın (2021)'de ailelerin demografik yapılarına göre çocuk yetiştirme durumlarını araştırdığı çalışmada, özel okul ve devlet okulunda okuyan öğrencilerin durumu da karşılaştırılmıştır. Çalışmaya göre özel okulda okuyan çocukların devlet okulunda okuyanlara göre daha fazla helikopter ebeveyn tutumuna maruz kaldığı görülmüştür. Helikopter ebeveynler için çocukların özgüvenlerini yükseltmek demek çocuklarının başarısını yükseltmektir. Bu noktada verdikleri okul kararı yıllar sonra görecekları tablo için de ebeveynleri cesaretlendirmektedir (Yazgan, 2021).

Alan yazında son çeyrek yüzyılda popüler hale gelmiş helikopter tutuma sahip ailelerin çocuklarına olan etkileri ele alınmıştır. Helikopter ebeveynliği ortaya çıkaran nedenler arasında anne babanın çocukluk geçmişi, eğitim seviyesi ve gelir düzeyidir. Bu ebeveynler çocuklarını aşırı korumaya çalışıp sıkı bir takiple çocuklarını korumaya çalışmaktadırlar. Son dönemde yaygınlaşmasının en büyük sebepleri çevrenin güvenilmez oluşu ve her an her yere erişimi sağlayan teknolojik gelişmelerdir. Ancak helikopter tutumun çocukların bireysel gelişimine olan olumsuz etkileri göz ardı edilemeyecek kadar fazladır.

2.8 İlgili Araştırmalar

2.8.1 Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Yılmaz'ın (2020) yaptığı araştırmada Türkiye'de var olan helikopter ebeveynliğin varlığı ve bölgelere göre dağılımı araştırılmıştır. Betimsel tarama yöntemi kullanılan araştırmada, yaşları 11 ile 22 arasında değişen ve ortaokul ile lisans üstü eğitim seviyelerinde öğrenim gören 1600 kişiye Algılanan Helikopter Ebeveyn ölçeği uygulanmıştır. Ebeveynlerinin tutumunu helikopter olarak algılayan 666 katılımcının verileri üzerinde de tanımlayıcı istatistik değerleri, varyans analizi, t testi ve Scheffe test ile analizler yapılmıştır. Bu çalışma helikopter ebeveynler ile ilgili yapılan ilk çalışmalardan biridir öyle olmasıyla da elbette Türkiye'de kıymetli araştırmalardandır. Yapılan araştırmada; Türkiye'de annelerin üçte birinin, babaların ise yedide birinin helikopter ebeveyn tutuma sahip olduğu saptanmış olup, annelerin de babalara nazaran daha fazla helikopter tutuma sahip oldukları gözlenmiştir. Eğitim düzeyinin de helikopter ebeveynlik tutumuna olan etkisi yine bu çalışmada belirlenmiş olup; üniversite mezunu annelerin diğer kademelerden mezun olanlara nazaran daha fazla helikopter tutuma sahip olduğu belirlenmiş, aynı zamanda bölge dağılımında da büyük şehirlerde küçük yerleşim birimlerine nazaran daha fazla helikopter ebeveyn tutumuna sahip ebeveyn tespit edilmiştir.

Yılmaz ve Büyükcebeci'nin 2019'da yaptığı araştırmada helikopter ebeveynliğin psikolojinin pozitif sonuçları arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Bu bağlamda ergenlerin öz yeterlik, iyi oluş, iyimserlik ve yaşam doyumları üzerine helikopter ebeveynliğin etkisinin nasıl olduğu belirlenmiştir.

Bu kapsamda 549 üniversite öğrencisine Algılanan Helikopter Ebeveyn tutumu, Genel Öz Yeterlik, Psikolojik İyi Oluş, Yaşam Doyumu ve İyimserlik ölçekleri uygulanmıştır. Korelasyon, regresyon, varyans analizi ve t testi, analiz yöntemleri olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna bakıldığında helikopter ebeveynliğin yukarıda sayılan tüm pozitif psikoloji kavramlarıyla arasında negatif ilişki olduğu belirlenmiştir. Öz-yeterlik algısının yaşam doyumu ve fiziksel sağlık ile anlamlı pozitif ilişkisi ancak helikopter ebeveynlik ile negatif ilişki içinde olduğu rapor edilmiştir. Temel yaşam beceri konusundaki helikopter tutumlarına sahip ebeveyn etkilerinin, diğer helikopter tutum boyutlarına kıyasla öz-yeterliğe daha fazla zarar verdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çok ve arkadaşlarının 2022’de yaptıkları çalışmada “Helikopter anababalık ve özerklik destekleyici davranışlar ölçeği”nin Türkçeye kazandırılması, geçerlik ve güvenirliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Makalenin çalışma grubunu, 2019-2020 öğretim yılı güz yarıyılında Ankara’da bulunan bir vakıf üniversitesinde çeşitli alanlarda öğrenim görmekte olan ikinci ve dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmakta, çalışma grubunda beş fakülte ve 13 lisans programından 488 gönüllü öğrenci yer almakta ölçek olarak da makalenin adında bulunan ölçek kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda ise ölçeğin Türkçe’ye uyarlanmış halininin geçerlik ve güvenirliğine dair ispatlara ulaşılmıştır. Ölçek öğrencilerin açısından helikopter ebeveyn davranışlarını ölçmek adına kullanılabilir. Makalede araştırılan *Geliştirilen Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği* bu alanda yapılan Türkiye’de yapılan ilk çalışmadır.

Yılmaz’ın 2019 Nisan’da yayınlanan çalışmasında “Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği” geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma yine helikopter ebeveynlik kapsamında Türkiye’de yapılan ilk çalışma olup araştırma 13-45 yaş grubundan 2020 katılımcıdan oluşmaktadır. Veriler üzerinde AFA, DFA ve iç tutarlık katsayıları hesaplanmış ayrıca uyum geçerliğini sınamak için korelasyon katsayıları bulunmuştur. Araştırmada çalışılan ölçek, helikopter ebeveynliğin boyutları ve sonuçlarına yakından bakmaya yardımcı olmaktadır.

Yaşın ve Demir’in 2020’de yaptığı çalışmada helikopter anne baba tutumuna sahip olan Y kuşağının aidiyet, yaşam becerisi ve özgüven problemleri araştırılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup olgu bilim desenine sahiptir. 12 katılımcı ile derinlemesine mülakat tekniği kullanılan çalışmada ailenin bireyin hayatında oldukça öneme sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırma spesifik olarak helikopter ebeveynliğin bireyin aidiyet duygusu üzerine etkisine odaklanmaktadır. Bu duyguya sahip olamayan bireylerin mutluluk ve doyumundan söz etmek de mümkün değildir. İş yerinde net yönerge ve onay ihtiyacına sahip bu bireyler, çalıştıkları kurumlarına aidiyet hissedememekle birlikte, kendilerini kurum çalışanlarından da üstün görmektedirler. Ailelerine hissediyor oldukları aidiyet duygusunu içerisinde oldukları topluma ve değerlerine karşı hissedememektedirler. Sonuç olarak bu çalışmada bireylerin ailelerinden fazla bir yere ait olamadıkları için kendilerini kabul edememekte ve yaşam becerilerini geliştirememekte neticesinde hedeflerinden uzak tutmaktadır.

2019 yılında Ekşi ve arkadaşlarının 14-17 yaş arası ergenlerle ilgili yaptığı çalışmada duygusal özerklik ve sosyal kaygı düzeylerinin şişirilmiş benliklerini yordama gücünü belirleme amacı gütmektedir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim öğretim yılı İstanbul il merkezinde bulunan 9 farklı ortaöğretim okulunda 9, 10 ve 11. sınıfta okuyan 198'i (%48,2) kız ve 213'ü (%51,8) erkek olmak üzere toplam 411 öğrenci oluşturmakta olup veri toplama aracı olarak Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ), Şişirilmiş Benlik Duygusu (Ego Enflasyonu) Ölçeği, Duygusal Özerklik Ölçeği (DÖÖ), Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçekleri ve ek olarak Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda anne baba tutumu ile benlik algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Helikopter ebeveynliğin sosyal kaygı üzerinde de anlamlı rol oynadığı saptanmıştır.

2.8.2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Literatürde yurt dışında yapılan araştırmalara genel olarak incelendiğinde; çalışmaların çoğunluğu üniversite dönemlerinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Dyck (2015) yüksek lisans tezi kapsamında yaptığı araştırmada helikopter ebeveynleri yüksek öğretimdeki çocuklarının eğitim öğretim sürecine katılımını neyin motive ettiğini araştırmıştır. Yaptığı literatür taramasının sonucunda helikopter ebeveynliği etkileyen etmenleri maddelemiştir. Sosyal yapılandırmacı yaklaşım kullanılan araştırmada nitel veriler ile çalışılmıştır. Buna göre helikopter ebeveynliği etkileyen etmenler, Y kuşağı özellikleri, ebeveyn demografisi ve teknolojidir. Bu tarz ebeveynler çocukları hakkında konuşurken çocuğundan bireysel olarak bahsetmek yerine “biz” şeklinde bahsetmektedirler. Ayrıca bu şekilde aşırı korumacı tutuma sahip oldukları belirlenen ebeveynler kendilerini helikopter ebeveyn olarak addetmemektedirler. Helikopter ebeveynlik kavramının medya tarafından oluşturulan etiket olduğuna inanmaktadırlar. Ayrıca araştırmacılara diğer veli tiplerini neyin motive ettiğini belirlemek spesifik olarak helikopter ebeveynlerin motivasyonu ile ilgili de fikir vermiştir. Çalışmaya göre helikopter ebeveynleri, çocuklarına rehber olma arzuları, onlarla iletişim ve bağ kurma ihtiyacı ve sevgilerini gösterme ve alma ihtiyaçları motive etmiştir. Aslında araştırmacılar burada helikopter ebeveynliği geniş spektrumda incelemeyi de istemişlerdir çünkü helikopter ebeveynlerin bir kısmı çocuğun hayatının tamamına katılım sağlarken bir kısmı da yalnızca bir kısmına müdahale etmektedir. Sonuç olarak helikopter ebeveynler çocuklarının başarılı olmalarını istemektedir. Bu amaca istinaden de çocuklarını duygusal ve finansal olarak da desteklemektedirler. Bu noktada kurumların kurum

yönetmeliğini ve sınırlarını bu tip velilere mutlaka söylemesi gerekir. Elbette çocukların başarısı önemlidir ancak bunu kendi bağımsız hareket alanlarında deneyimlediklerinde anlamlıdır fikrini velilerle mutlaka paylaşımları gerekir. Çalışmada üniversite çağındaki çocukların ebeveynlerinin helikopter tutumlarından negatif etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Schiffrin ve arkadaşları (2013) helikopter ebeveyn tutumuna sahip üniversite öğrencilerinin iyi olma halini araştırmışlardır. 297 üniversite öğrencisi ile yapılan çalışmada ölçek doğrultusunda öğrencilere özerkliği destekleyen ebeveynlik, depresyon, kaygı, yaşam doyumu ve temel psikolojik ihtiyaçların karşılanmasıyla ilgili sorular soruldu. Aşırı kontrolcü ailelere sahip öğrencilerin daha az yaşama doyumuna ve daha fazla depresyona sahip oldukları saptanmıştır. Aynı zamanda helikopter ebeveyn tutumuna sahip öğrenciler bu tutumu kendi bağımsız bölgelerinin ihlali olarak algıladıklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmanın amacı helikopter tutuma sahip ve özerklik destekleyici aileler ve bu tutumların üniversite öğrencilerine psikolojik etkilerini araştırmaktır. Bunun için Schiffrin ve arkadaşları (2013) bir ölçek geliştirmişlerdir. Üniversite öğrencilerinin aile tutumları sonucuna odaklanan bu ölçekle yapılan araştırma sonucunda araştırmacılar; çocuklar üzerinde helikopter ebeveyn tutumunu yüksek seviye depresyonla ve düşük yaşam doyumu ile ilişkilendirmiştir. Araştırmacılar bu sonuçla ilişkili olarak LeMoyne ve Buchanan'ın 2011'de yaptığı çalışmada çıkardığı sonuç olan "helikopter ebeveynliğe maruz kalan çocukların ilerde depresyona maruz kalması sebebiyle ilaç kullanımının arttığı" yönündeki savını da desteklemiş oldular. Aynı zamanda araştırmacılar helikopter ebeveynlik ve psikolojik sonuçları arasındaki ilişkiyi en iyi özerkliğin ihlali, yeterlilik ve ilişiklik kavramlarıyla açıkladılar. Örnek olarak da düşük yeterlik seviyesine sahip olanlarda daha yüksek depresyon ve düşük yaşam doyumu olduğu sonucuna vardılar. Sonuç olarak özerklik azaldıkça depresyon durumu da artıyordu. Çalışmaya katılan öğrencilerden "helikopterlendiğini" hissedenler temel psikolojik ihtiyaçlarının giderilmediğini ifade etmişlerdir. Helikopter ebeveynlik çocuklarının yeterlik duygusunu da azaltabilir çünkü alt mesaj olarak çocuğa "ben sana güvenmiyorum" mesajını vermektedir. Sonuçta aileleri çocuklarının problemlerini çözdüğünde çocuklar problemi çözmüş olmanın özgüvenini yaşayamamaktadırlar. Sonuç olarak helikopter ebeveynlik çocukları özerklik ve yeterlik açısından olumsuz etkilemektedir, çalışma velilerin dikkatli olması gerektiğini söylerken çocukların bu helikopter davranışlarını da olumsuz algıladıklarının altını çizmektedir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölüm içerisinde esinlenme evresi, araştırmanın modeli, örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Esinlenme Evresi

Somers ve Settle (2010)'a göre helikopter ebeveynlik tutumun artmasının ilk sebeplerinden biri demografik yapının değişimidir. Helikopter ebeveynlerin çoğu iyi eğitilmiş, yüksek geliri olan ve birçok kaynağa kolayca ulaşabilen kişilerdir. Bu kaynaklarla çocuklarını korumak isterler (Kantrowitz & Tyre, 2006). Bu ebeveynlerin de yüksek bir çoğunluğu özel okulları tercih etmektedirler. Araştırmacı özel okullarda on yılın üzerinde çalışma deneyimi elde etmiştir. Helikopter ebeveyn tutumuna sahip olan öğrencilerin akademik sürecinde, sosyal ilişkilerinde ve bağımsız hareket etme durumlarındaki farklılıkların varlığı araştırmacıyı bu konu üzerinde durmaya itmiştir. Velilerin bu husustaki etkilerini ve araştırmacının yıllar içinde bu etkilere şahit oluyor olması bu çalışmanın ortaya çıkmasında en önemli neden olmuştur. Araştırmanın nitelikli olabilmesi adına konu hakkında hem ulusal hem de uluslararası alanda metafora ait bilgi düzeyini arttırmak amacıyla bu araştırmayı yapmaya karar vermiştir. Ebeveyn tutumları, çocuk, öğretmen ve aile ilişkileri hakkında çeşitli makaleler ve kitaplar okuyarak bu konudaki yetkinliklerini artırmıştır.

3.2. Araştırmanın Modeli

Özel okulda görev yapan sınıf öğretmenlerinin helikopter ebeveyn tutumunun öğrenciler üzerindeki sınıf içi ve genel davranışlarına yansımaları konusundaki görüşlerini incelemeyi amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma temel nitel araştırma ile desenlenmiştir. Bu desen, nitel araştırma desenlerinden eğitim alanında en çok kullanılandır. Çünkü araştırmacılar her zaman fenomenoloji, etnografik, söylem analizi ya da kuram oluşturma desenleri ile çalışmayabilirler. Araştırmacı ancak yorumlamacı bir yaklaşımla nitel araştırma yapabilir (Merriam, 2009). Temel nitel araştırma deseninde, bireylerin yaşamı nasıl yorumladıkları ve deneyimlerine nasıl anlam kattıkları üzerinde durulmaktadır (Merriam, 2009).

Pozitif bilimin bir yansıması olarak nicel araştırma gerçekliği nesnel bir olgu olarak görür. Gerçeklik bireyin dışında ve bireyden bağımsız olarak vardır (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 46) Nicel araştırmadan farklı olarak nitel araştırma kişilerin kanaatleri, tecrübeleri, algıları ve duyguları gibi sübjektif verilere yönelmektedir. Sübjektif verileri analiz eden nitel araştırma, olay ve olgulara ilişkin anlamlar oluşturma çabasıdır. Ayrıca bir sosyal olayı doğal ortamı ve doğal oluşumu içinde tasvir eden nitel araştırmalar, deneysel süreçlere bağımlı olan nicel araştırmalar gibi olayın değişkenlerine değil olayın arkasındaki nedenleri kavramaya çalışır. Nitel araştırma “niçin, nasıl ve ne şekilde” gibi soyut sorulara cevap ararken nicel araştırma “ne kadar, ne miktarda, ne kadar sık ve ne kadar yaygın” gibi somut sorulara cevap arar (Baltacı, 2019, s. 382)

Nitel araştırmanın çeşitli disiplinlere dayanan güçlü kuramsal temelleri vardır. Sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, dilbilim gibi disiplinler nitel araştırmaya hem bakış açısı kazandırmışlar hem de yöntem olarak katkıda bulunmuşlardır (Bogdan & Biklen, 1992; Goetz & Le Compte, 1984; Patton, 1987 akt; Yıldırım & Şimşek, 2021, s.33). Tüm bu disiplinlerde ortak amaç, insan davranışını, içinde bulunduğu ortam içinde çok yönlü olarak anlamaya çalışmaktır. Bu disiplinlere göre insan davranışı, fen ve matematik gibi disiplinlerde ele alınan değişkenlere göre farklı algılanması gereken bir olgudur. Bu nedenle insan davranışını araştırmada fen bilimleri alanında geleneksel olarak kullanılan yöntemlerin yetersiz olduğu kabul edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 33).

Nitel araştırmayı işlevi bakımından açıklamayı tercih eden Merriam ve Tisdell'in (2015) yaptıkları tanım, bireylerin deneyimlerini nasıl yorumladıklarını, dünyalarını nasıl yapılandırdıklarını ve deneyimlerine ne anlam yüklediklerini kavramaya çalışan araştırma yaklaşımı biçimindedir (Merriam & Tisdell akt: Saban & Ersoy, 2021, s. 5). Nitel araştırmayı süreç bakımından betimleyen en iyi tanımlardan birisi ise Yıldırım ve Şimşek'in "Gözlem, görüşme ve döküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" şeklindeki tanımıdır (Saban & Ersoy, 2021, s. 5). Tarihsel olarak nitel araştırmaya, doğal olguları belirleme uğraşından hareketle ‘doğal araştırma’, probleme ilişkin araştırmacının öznel görüşlerini barındırması sebebiyle ‘yorumlayıcı araştırma’ ve bir konuyu belirli bir sosyal ortam içinde derinlemesine incelemesinden dolayı ‘alan araştırması’ gibi farklı isimler verilmiştir (Baltacı, 2017, s. 369).

Nitel araştırmanın en çok karşımıza çıkan yedi özelliği vardır:

- (1) doğal ortama duyarlık,
- (2) araştırmacının katılımcı yönü,
- (3) bütüncül yaklaşım,
- (4) algıların ortaya konması,
- (5) araştırma deseninde esneklik,
- (6) tümevarımcı analiz
- (7) nitel veri (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 39).

Nitel araştırma, araştırma sürecinin çeşitli aşamaları arasında karşılıklı etkileşimi, esnekliği ve ilişkiyi ön plana çıkarmaktır (Maxwell, 1996 aktaran Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 77).

Nitel araştırma süreci başladıktan sonra araştırmacının dikkate alması gereken üç önemli durum vardır. Öncelikle araştırmaya esas teşkil edecek ve araştırma konusunu tanımlayacak detaylı bir kuramsal çerçeve oluşturulmalıdır. Ardından araştırmacı sistematik, uygulanabilir, zaman ve diğer imkânlar yönünden esnek bir araştırma stratejisi geliştirir. Son olarak araştırmaların belirli bir okuyucu kitlesini hedeflediği unutulmamalı; araştırma, okuyucunun idrak edebileceği açık ve anlaşılır bir dil ile kendi içinde tutarlı bir şekilde raporlaştırılmalıdır (Bengtsson, 2016; Connelly, 2016; Creswell, 2002; Golafshani, 2003; Kitzinger, 1995; Merriam ve Grenier, 2019; Miles ve Huberman, 1994; Morgan, 1996 aktaran Baltacı, 2019, s.372).

Şekil.3.1 Nitel Araştırma Döngüsü Kaynak: Yıldırım & Şimşek, 2021, s..78

Yıldırım ve Şimşek'in (2021) şekil 3.1'deki modeline göre nitel araştırmanın tüm aşamaları doğrusal bir süreç içerisinde değil, etkileşime dayalı bir süreç içinde gerçekleşmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s.78)

3.3. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırma, İstanbul ilinde 2023-2024 yılları içerisinde özel okulda görev yapmakta olan 10 sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür.

Araştırmanın katılımcılarını belirlemek için amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt (kriter) örnekleme kullanılmıştır.

Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Baltacı, 2018). Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s.120). Ölçüt örneklemedeki asıl nokta seçilecek olan durumların bilgi verme açısından zengin olmasıdır (Marshall, 1996). Çünkü bu durumlar, tedavi, program veya örgüt iyileştirmeleri için birer fırsat haline dönüşen ve tedavinin, örgütün veya programın temel

eksikliklerini ortaya çıkaran belirleyici araçlar olarak işlev görürler (Morgan & Morgan, 2008).

Bu araştırmanın katılımcıları belirlenirken sınıf öğretmenlerinin çalışmış oldukları okulların türünün özel okul olmasına, mesleki deneyimi en az sekiz yıl ve üzeri olması ve bulundukları çevrenin sosyo-ekonomik yapıları benzer kabul edilerek bu doğrultuda seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu tamamı özel okul öğretmeni olmak üzere toplam 10 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır (Tablo.3.1). Çalışma grubuna sınıf öğretmenleri gönüllülük esasına göre dâhil edilmiştir.

Tablo.3.1.

Araştırmanın Çalışma Grubu

KATILIMCILAR	HİZMET YILI	CİNSİYET
Ö1	14	ERKEK
Ö2	19	KADIN
Ö3	8	KADIN
Ö4	15	ERKEK
Ö5	35	KADIN
Ö6	15	KADIN
Ö7	13	KADIN
Ö8	16	ERKEK
Ö9	20	KADIN
Ö10	50	KADIN

3.4. Verilerin Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada araştırmacı tarafından öğretmenlere, "Helikopter Tutuma Sahip Velilerin İlkokul Kademesindeki Çocuklarına Etkileri" kullanılmıştır. Formda odaklı (spesific) sorular hazırlanmıştır. Form yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile uygulanmıştır. Stewart ve Cash (1985) görüşmeyi "önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan soru sorma ve

yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci” olarak tanımlamıştır (Stewart & Cash, 1985 aktaran Yıldırım & Şimşek, 2021, s.127).

Form hazırlanırken;

- (1) kolay anlaşılabilir sorular yazma,
- (2) odaklı sorular hazırlama,
- (3) açık uçlu sorular sorma,
- (4) yönlendirmeden kaçınma,
- (5) çok boyutlu soru sormaktan kaçınma,
- (6) alternatif sorular ve sondalar hazırlama,
- (7) farklı türden sorular yazma,
- (8) soruları mantıklı bir şekilde düzenleme,
- (9) soruları geliştirme

ilkelerine dikkat edilmiştir (Bogdan & Biklen, 1992; Brookfield, 1992; Patton, 1987 aktaran Yıldırım & Şimşek, 2021, s.135).

Katılımcıların araştırmanın alt problemlerine ilişkin bilgi ve görüşlerini almak amacıyla araştırmacı tarafından aşağıda yer alan basamaklar doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir;

- İlgili alanyazın incelenmiş ve bu doğrultuda araştırma konusuna yönelik taslak görüşme formu oluşturulmuştur.
- Hazırlanan taslak görüşme formu alanda çalışan iki uzman sınıf öğretmeni ve iki akademisyene gönderilmiştir.
- Akademisyenler ve öğretmenlerden gelen dönütler doğrultusunda görüşme formu yeniden düzenlenerek son hali verilmiştir.
- Görüşme formu bir sınıf öğretmeni ile pilot görüşme yapılarak denenmiştir.
- Yapılan pilot görüşme incelenmiş ve gerekli düzenlemeler yapılarak son halini almıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde araştırma hakkında bir ön bilgi ve sorumlu araştırmacılar hakkında bilgiye yer verilmiştir. İkinci bölümde görüşme soruları yer almaktadır.

Araştırmanın görüşme soruları:

1. Helikopter ebeveyn tutumuna sahip velilerin özellikleri nelerdir?
2. Helikopter anne babaların öğretmenden beklentileri nelerdir? İletişimleri ve ilişkileri nasıldır?
3. Helikopter ebeveyn tutumuna sahip velilerin çocuklarının, sınıf ve okul içi gözlemlediğiniz davranışları nelerdir?
 - 3.1 Davranışlarına olan yansımaları nelerdir?
 - 3.2 Arkadaşları ile olan ilişkileri nasıldır?
 - 3.3 Öğretmenleri ile olan ilişkileri nasıldır?
 - 3.4 Akademik gelişimleri nasıldır?

Görüşme formunun üçüncü bölümde ise katılımcının kişisel bilgilerine ilişkin; katılımcının cinsiyeti, yaşı ve mesleki deneyimlerine yer verilmiştir.

Görüşme formu toplam 7 sorudan oluşmaktadır. Toplam katılımcıyla yapılan görüşmeler 269 dakika 46 saniye sürmüştür. Bu görüşmelerin en uzun süreni 77 dakika 26 saniye olarak kayda geçerken en kısa görüşme 15 dakikada gerçekleşmiştir. Elde edilen ses kayıtları yazıya aktarılmıştır. Metinleri Times New Roman yazı karakteri ve 12 punto boyutunda hazırlanarak toplam 51 sayfa ham veri elde edilmiştir.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Teknik kapsamında öğretmenlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Patton'a (1987) göre görüşmenin amacı bir bireyin iç dünyasına girmek ve onun bakış açısını anlamaktır (Patton, 1987 akt: Yıldırım & Şimşek, 2021, s.128). Görüşme yoluyla; deneyimler, tutumlar, niyetler, yorumlar, zihinsel algılar ve tepkiler gibi gözlenemeyeni anlamaya çalışırız (Yıldırım& Şimşek, 2021, s.128)

Araştırma kapsamında belirlenen özel okuldaki on sınıf öğretmeni ile okul idaresinin izni ve onayı dahilinde görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılacak sınıf öğretmenlerinin gönüllü olmasına dikkat edilmiştir. Katılımcılarla görüşmeye başlanmadan önce, onlara araştırmanın amacı ve aşırı korumacı (helikopter) ebeveyn tutumlarına ilişkin bilgilendirme yapılmış ardından görüşmenin ne kadar süreceği hakkında bilgiler verilmiştir. Katılımcı öğretmenlerden eğitim öğretim faaliyetlerine engel olmayacak şekilde randevu tarihi alınmıştır. Sınıf öğretmenleriyle yapılan tüm görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşmeler şeklinde yüz yüze olarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca görüşme esnasında katılımcı öğretmenlere ses kayıt cihazı kullanılacağı bilgisi verilmiş ve katılımcıların onayı alınmıştır. Öğretmenlerle yapılan bu görüşmeler 2024 yılının Ocak ve şubat ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Öğretmenler “Ö1, Ö2, Ö3, Ö4...” şeklinde kodlanmıştır. Araştırmada öğretmenlerin isimleri etik nedenlerden dolayı kullanılmamıştır.

3.6 Verilerin Analizi

Miles ve Huberman (1994) veri analiz sürecini: “verilerin işlenmesi (data reduction), “verilerin görselleştirilmesi” (data display) ve “sonuç çıkarma ve teyit etme” (drawing conclusion and verification) şeklinde üç bölümde incelemektedir (Miles & Huberman, 1994 akt: Yıldırım & Şimşek, 2021, s:242). Tümdengelimci ve tümevarımcı analize benzer şekilde Strauss ve Corbin de (1990) iki veri analiz türüne dikkat çekmiştir: betimsel analiz ve içerik analizi. Betimsel analiz tümdengelimci analiz türüne karşılık gelmektedir (Strauss & Corbin, 1990 akt: Yıldırım & Şimşek, 2021, s:243).

Araştırmada sınıf öğretmenlerine araştırmanın amacına yönelik hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular sorularak elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir.

Bu yaklaşıma göre elde edilen veriler, daha önceden araştırma sorusu veya alt sorulardan yola çıkarak belirlenmiş olan temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Tümdengelimci analizde görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak için doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 244).

Betimsel analiz 4 aşamadan oluşur. Bunlar;

- Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma,
- Verilerin kodlanması,
- Bulguların tanımlanması,
- Bulguların yorumlanması şeklindedir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s.244).

Araştırmada verilerin analizi, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yanıtları doğrultusunda belirli bir anlam bütünlüğü sağlanacak şekilde temalardan oluşmaktadır. Görüşmeler sonucu ortaya çıkan veriler, önceden araştırma sorusu ve alt sorulardan yola çıkarak belirlenmiş olan temalara göre özetlemiş ve yorumlanmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sırasında sınıf öğretmenleri ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucu ortaya çıkan bulgulara yer verilmektedir.

4.1. Helikopter Ebeveynlerin Genel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmada cevabı aranılan birinci soru, sınıf öğretmenlerinin meslek hayatlarında karşılaştıkları helikopter ebeveyn tutumuna sahip velilerin genel özelliklerini belirlemeye yöneliktir. Bu araştırma sorusu ile ilgili olarak katılımcılara “Helikopter ebeveyn tutumuna sahip velilerin özellikleri nelerdir?” sorusu yöneltilmiş, konu hakkında derinlemesine bilgi toplamak amacıyla öğretmenlerden konuya ilişkin örnekler vermelerini, görüş ve değerlendirmelerini ifade etmeleri istenmiştir.

Tablo.4.1

Helikopter Ebeveyn Tutumuna Sahip Ebeveynlere İlişkin Bulgular

Alt Tema	Katılımcılar
Çocuğun Tüm Sorumluluklarını Üstlenme	Ö1, Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10
Geribildirime Direnç Gösterme	Ö2, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10
Ebeveynin Geçmiş Yaşantısı	Ö1, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10
Sürekli Denetleyicilik ve Korumacılık	Ö1, Ö2, Ö3, Ö7, Ö8, Ö10
Çocuğun Bireysel Gelişimini Kısıtlama	Ö1, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10
Mükemmeliyetçilik Eğilimi	Ö2, Ö4, Ö8, Ö10
Baskıcı Tutuma Sahip Olması	Ö7, Ö8, Ö9

Tablo.4.1 incelendiğinde yedi öğretmen ebeveynlerin çocuğun tüm sorumluluklarını üstlendiğini, yedi öğretmen velilerin öğretmenlerin geribildirim ve eleştirilerine direnç gösterdiğini, yedi öğretmen ebeveynin geçmiş yaşantısının ebeveyn rolüne etkisini, altı

öğretmen sürekli denetleyici ve korumacılığını, beş öğretmen çocuğun bireysel gelişimini kısıtlamalarını, dört öğretmen mükemmeliyetçilik eğilimlerini ve üç öğretmen de baskıcı tutuma sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Helikopter ebeveynin **çocuğunun tüm sorumluluklarını üstlenmesi** alt temasındaki görüşler incelendiğinde, öğretmenlerin, helikopter tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının sorumluluklarını üstlendiği ve bunun neticesinde çocuklarının gelişimin bazı noktalarını kaçırdıklarını düşündükleri söylenebilir. Helikopter ebeveynin çocuğunun tüm sorumluluklarını üstlendiğini belirten bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö1: “Fiziksel olarak çocuğun gelişimi içerisindeki psiko-motor becerilerini uygun zamanlarda yani kritik dönem dediğimiz dönemlerde tamamlamaları gerekiyor ancak bu ebeveynler çocuğa yemekleri yedirerek hatta tuvalet temizliğini yaparak hatta ve hatta onun bir takım tehlikeli durumlarla karşılaşmasını engelleyerek onun gelişimini tamamlamamasına sebep oluyorlar. Çocuk düz çizgi üzerinde makasla kesme, yazı yazma, arkadaşlarıyla iletişim ve temas konularında sıkıntı çekiyorlar. Bunların düzenlemesini yapamıyorlar. Bu çocukların aynı zamanda beden kontrolleri olmadığı için kendilerini kontrol etme ve yönergeleri uygulamada da sıkıntı yaşıyorlar.” açıklamasını yaparken, Ö6: “Bu çocuklar sorumluluk sahibi olamazlar, motor becerileri gelişemez. Sosyalleşirken sorun yaşarlar çünkü bu çocuklar çok benmerkezci olurlar. İşin daha tuhaf yanı o aileyi yöneten de çocuk olur. Oysa ebeveynin birincil görevi çocuğuna gerçekten ebeveynlik yapmaktır arkadaşlık yapmak veya ona hizmetçilik yapmak değil. Çocuk yetiştiğinde kendi ayakları üzerinde durması gerekirken maalesef helikopter veliler sayesinde bu çocuklar gerekli gelişimleri tamamlayamadığı için başkasına muhtaç, çözüm odaklı olamayan, kendini geliştiremeyen yetişkinler haline gelirler. Bu da çocuklarımızda olmasını istemediğimiz bir durumdur. Kendi ayakları üzerinde duramazlar, kendi kendilerine yetemezler. Kendi kendileriyle bile vakit geçiremezler.” açıklamasında bulunmuştur.

Helikopter tutuma sahip velilerin **geribildirime direnç gösterdiği** alt teması incelendiğinde öğretmenlerin, velilerin gelebilecek en ufak eleştiri ya da görüşe karşı dirençli tutum sergilediklerini düşündükleri söylenebilir. Helikopter ebeveyn tutumuna sahip velilerin geribildirimlere direnç gösterdiğini belirten bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö4: “Mesela çocuk sosyal bir problem yaşıyor, hemen bunu kapatmaya çalışıyor. Sorunlara başka bir neden bulmaya çalışıyor. Hiçbir şekilde kabullenmiyorlar. Onlara göre çocukları ideal mükemmel bütün problemler de çevresinden kaynaklanıyor. Öğretmeninden, arkadaşlarından, okuldan, fiziki yapıdan... Sürekli başka sebepler buluyorlar. Örneğin veliye çocuğun arkadaş ilişkileri kuramadığı söylüyorum. “Aslında çok iyidir biz parka gidiyoruz orada çok iyi.” Sebebi hemen okuldaki arkadaşlarından dolayı olabileceğini düşünüyor. Veya akademik bir şey söylüyorum. “Aslında biz evde onları çok iyi yapıyoruz. Dikteyi çok iyi yapıyor. Okulda neden yapamıyor acaba? Sizi duymuyor mu?” gibi hep başka bir neden bulmaya çalışıyor. Problemi kabullenmiyorlar.” açıklamasında bulunurken, Ö10: “Görüşmelerimiz sonrasında velinin giderken ki şu cümlesi çok sabittir kafamda; “Siz çok güzel konuştunuz, çok iyi dinledim çok iyi şeyler söylediniz. Çocuğumu gerçekten çok iyi tanıyorsunuz. Ama biliyor musunuz ben tatmin olmadım.” Helikopter ebeveynlerde de sıralama yapacak olursak ikna edilmesi en zor ve en eğitilmiş gruptur diyebilirim. Akademisyenleri özellikle bu gruba dahil etmek istiyorum. Bu velilere ikna etmek neredeyse imkansızdır ta ki çocukta büyük bir patlama yaşayınca kadar. Çocuğa gına gelir ve çocuk belli bir yaşında isyan eder. Bu isyan da çok çeşitli şekilde olabilir.” açıklamasını yapmıştır.

Ebeveynin geçmiş yaşantısı alt temasındaki öğretmen görüşleri incelendiğinde helikopter ebeveyn tutumuna sahip velilerin kendi çocukluklarında genel olarak helikopter ebeveyn tutumuna ya da otoriter ebeveyn tutumuna maruz kalmış oldukları düşüncesinin ön planda olduğu söylenebilir. Ebeveynlerin bu geçmiş yaşantısının helikopter ebeveynlikte etkili olduğunu belirten bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö5: “Çocuklarının yaptıkları yanlışları kabullenemiyorlar. Bir sorun ilettiğinizde size onay veriyor, düzelmiş gibi görünüyor ancak hemen eski tutumlarına geri dönüyorlar. Muhtemelen bu velilerin kendi ailelerinden getirdikleri özellikler var, çevresel faktörler var özellikle yaş faktörü çok önemli. Belli bir yaştan sonra çocuk sahibi oldularsa ya da anne baba arasındaki yaş farkı fazlaysa bu ailelerin çocuklara tutumları farklı oluyor. Çocukluğunda kendi yapmak isteyip yapamadıklarını çocukta görmek istiyorlar.” ifadelerine yer verirken, Ö6 ise “Bu tip velilerde bence çocukluklarından gelen bir durum var, ya çok baskıcı bir ailede yetişmiş olabilirler bu baskı sonucunda da “Ben çocuğumu serbestleştireceğim.” Şeklinde bir geri tepkime veriyor olabilirler veya içinde bulundukları sosyo-kültürel yapıdan dolayı çevresindeki insanların çocuklarına olan yaklaşımlarını gördükleri için -ama araştırma yapmak, doğruyu öğrenmek yerine- çevresindekinin iyi, kötü, olumlu,

olumsuz, doğru ve yanlışını irdelemeden tamamen işine geleni alıp uyguladıkları için bu böyle oluyor. Ya aşırı baskıcı ya da aşırı ilgisiz büyüdüler. Sonuç kantarın topuzunu kaçıracak -doğru ile yanlış ayırt edemedikleri için – bu şekilde yaklaşıyorlar.” ifadelerine yer vermiş, Ö8 ise; “Genelde bu veliler kendi çocukluklarında yaşayamadıkları şeyleri, ulaşamadıkları başarıları kendi çocuklarında yapma eğiliminde oluyorlar. Mesela bir enstrüman çalamadığı için çocuğunun buna yeterliliği olmamasına rağmen o enstrümanı çalmaya zorluyorlar. Kurs aldırıyorlar. Ya da aynı şekilde bir spor dalı için de geçerli. İlla başarı istiyorlar.” açıklamasını yapmış, Ö10: “Kendi de öyle yetiştirilmiştir zaten. Bunlar genelde ailenin tek çocuklarıdır. Bir kardeşleri ya vardır ya kesinlikle yoktur. Dolayısıyla kendileri korunmuştur ebeveynleri tarafından, Dolayısıyla gördüklerini işlemişlerdir zaten.” açıklamalarına yer vermiştir.

Helikopter ebeveynliğin en baskın noktası olan **sürekli denetleyicilik ve korumacılık** öğretmen görüşleri arasındadır. Öğretmenlerin, helikopter ebeveynlerin sürekli çocuklarının etrafında olduklarını etrafında olamadıklarında ise uzaktan korumaya çalıştıklarını düşündükleri söylenebilir. “Sürekli denetleyicilik ve korumacılık” alt teması kapsamındaki bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö1: “Çocuklarının etrafında onların yapacakları işleri onların yerine yaparak gelişim basamaklarını tamamlamalarına müsaade etmiyorlar. Bu da doğal olarak çocuğun fiziksel, ruhsal gelişimini olumsuz yönde etkiliyor. Çocuk yapması gerekenin farkına varamadığı için ileriki dönemde bir durumla karşılaştığında bocalıyor ve sıkıntı çekiyor. Sürekli etrafında bir helikopter havasıyla -zaten ismi de oradan geliyor- çocukların etrafında dönerek onların söyleyecekleri, yapacakları hatta onların yerine karar vererek çocukların bir birey olmasını ve gelişimlerini engelliyorlar.” açıklamasında bulunmuş olup, Ö8 ise, “Bu velilere aslında günümüzdeki drone'lara da benzetmek yanlış olmaz. Uzaktan drone gibi kontrol etmeye çalışıyorlar. Çocukları çok sorgularlar. “Okulda ne yaptın?” şeklinde sorularla, aldığı nefese kadar haberdar olmak isterler. Çocuk anlatmak istemediğinde de şikâyet ederler hiçbir şey anlatmıyor tarzında. Oyun içerisinde ya da sohbet esnasında ağzından laf almaya çalışırlar. Akılları hep çocuklarının kendileri olmadan geçen vakitlerindedir. Sürekli bunu takip ederler, sorgularlar. Bunu öğrenmek için de her yolu denerler.” ifadelerini kullanmış, Ö10 da “Daha zaten bebek yaşında o helikopter daha doğrusu şemsiye başına açılmış olacak, ve o çocuk o şemsiyenin altında dönüp duracaktır, hep bir yönerge bekleyecektir. Ve bu anne bu şekilde çocuğuna iyilik ediyorum derken, çocuğu okuluna da, hayata da eksik hazırlamış olacaktır.

Dolayısıyla bu durum annenin o kadar içerisine sinmiştir ki - anne çok memnundur bu durumdan- hiçbir şekilde sağına soluna ya da herhangi bir şeye de dikkat etmemiştir. Kendi yanlışlarını görecektir zaten değildir ya da söylene de aldırış etmemiştir.” açıklamasında bulunmuştur.

Helikopter ebeveynlerin **çocuğun bireysel gelişimini kısıtladığı** alt temasındaki öğretmen görüşleri incelendiğinde helikopter ebeveynlerin çocuklarının karşılaştıkları problemleri çözmelerine fırsat vermeyerek birey olarak varlık göstermelerine izin vermedikleri düşüncesinin ön planda olduğu görülmektedir. Helikopter ebeveynlerin çocuğunun bireysel gelişimini kısıtladığını belirten bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö1: *“Bu tür ebeveynlerin ilgili ebeveynlerden ayırdına gelecek olursak; bu ebeveynler sinek gibi sürekli çocuğun etrafında dolanan ona fırsat, yapma imkânı ve bireyselleşme imkânı tanımayan veliler olarak ifade edebilirim. Çocuğun bireyselleşmesini özellikle güçlenmesini istemeyerek de olsa engelleyen ebeveyn türüdür.”* açıklamasında bulunurken, Ö6: *“Bu çocuklar sorumluluk sahibi olamazlar, motor becerileri gelişmez. Sosyalleşirken sorun yaşarlar çünkü bu çocuklar çok benmerkezci olurlar. İşin daha tuhaf yanı o aileyi yöneten de çocuk olur. Oysa ebeveynin birincil görevi çocuğuna gerçekten ebeveynlik yapmaktır arkadaşlık yapmak veya ona hizmetçilik yapmak değil. Çocuk yetiştiğinde kendi ayakları üzerinde durması gerekirken maalesef helikopter veliler sayesinde bu çocuklar gerekli gelişimleri tamamlayamadığı için başkasına muhtaç, çözüm odaklı olamayan, kendini geliştiremeyen yetişkinler haline gelirler. Bu da çocuklarımızda olmasını istemediğimiz bir durumdur. Kendi ayakları üzerinde duramazlar, kendi kendilerine yetemezler. Kendi kendileriyle bile vakit geçiremezler.”* ifadelerini kullandı. Ö9 ise; *“Ailelerde şöyle bir düşüncede var ileride o kendi ayakları üstünde durduğunda işlerini kendi yapar ama şimdilik ben yardımcı olacağım. Tutumunda olanlar da var fakat her yaşın kritik evreleri var, her yaşta kazanılması gereken şeyler var. Çocuklar da kazanmaları gereken bu edimleri anne baba baskısı yüzünden kazanamıyor. Arkadaşlarına nazaran o dönemleri olumsuz şekillerde atlatıyorlar, daha doğrusu atlatmadan geçiyorlar.”* açıklamasını yaparken, Ö10: *“Bu ebeveynler çok korumacı oluyorlar. Şimdi çok önemli bir örnek vereceğim; emzirmek çok önemli bir davranıştır. Çünkü bakın anne memesini bebeğine uzattığı zaman acaba ağzına mı sokuyor? yoksa bebeği emziği ile temas ettirip kendinin mi almasını sağlıyor? Çok önemli bir şey. Çünkü eğer anne temas ettirip çocuğun olmasını sağlıyorsa bakın tam o zamandan başlar*

işte çocuğun gayreti. Daha bebekken küçücük ve körpe iken bile şu mesajı alır zaten sizden "Gayret et! bak yakalayacaksın." bebek emdi, doydu. Siz mi çekiyorsunuz ağzından zorla? Yoksa o mu bırakıyor? Budur bütün mesele. Olay burada kopar zaten bebeklikten beri her davranışını yani bebekken olan hareketin anne öncelikle çocuktan gelmesini beklemelidir. Tabii ki asla takibi de bırakmamalıdır, gözden de kaçırmamalıdır. Bu noktanın da yanlış anlaşılmasını istemiyorum. Çocuğun birey olmasını sağlamak böyle olur." açıklamasını yapmıştır.

Helikopter ebeveynlerin **mükemmeliyetçi** alt temasındaki öğretmen görüşleri incelendiğinde helikopter ebeveynlerin çocuklarının akademik ve sosyal açıdan mükemmel olması gerektiği ve bunun için de çaba sarf ettikleri düşüncesinin ön planda olduğu görülmektedir. Helikopter ebeveynlerin mükemmeliyetçi olduğu görüşünü ileri süren bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö2: *"Çocuklarını bir uzuvları hatta kendi kişiliklerinin bir parçası gibi görürler. Çocuktaki yanlış kendilerinin yanlış gibi görürler. O yüzden çocuktaki yanlış asla kabullenemezler. Mükemmeliyetçilerdir. Her zaman çocuklarının hayatındaki her olaya müdahildirler. Çocuklarının karakterlerinin oturmasına izin vermezler. Kendi karakterleri ile bütünleşerek büyümelerine izin verirler."* ifadelerini kullanırken, Ö4: *"Problemi açarsak; çocuk anne babanın bir yansıması. Ebeveyn çocuğa kendini temsil eden bir şeymiş gibi bakıyor. Çocuktaki hiçbir eksikliğe mahal vermek istemiyor. Ebeveynin kendi eksikleri ve problemleri var ama bu eksikliklerin görünmesini istemiyor. O yüzden çocuğun eksiklerini sürekli kapatmaya çalışıyor"* açıklamasında bulundu.

Helikopter ebeveynlerin **baskıcı tutuma sahip olmaları** alt temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin görüşleri helikopter ebeveynlerin çocuklarını sürekli kontrol etme ihtiyacı hissettiklerini bu durumun çocuk üzerinde bir baskı unsuru oluşturduğu yönündedir. Helikopter ebeveynlerin baskıcı tutuma sahip olmaları alt temasına ait bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö8: *"Çok kontrolcülerdir. Çocukların üstünde aşırı bir baskı oluştururlar. Çocuklarda bu durum tedirginlik yaratır, korku yaratır. Başarısızlık duygusu ağır basar."* açıklamasını yaparken Ö9 ise; *"Çocuğuna aşırı baskı yapan duygusal çöküntü yaşamasına sebep olan onun her yapması gereken sorumluluğu ondan önce çocuğa fırsat vermeden önce yapan ebeveyn tipidir. Ama bir anne baba bunu bilerek ya da isteyerek yapmıyor. Bu durumun*

kökeni çok farklı. Ben şöyle düşünüyorum öncelikle ebeveynin kendi ailesinden gördüğü otorite, baskı, ilgisizlik ve şefkatsizlik bir de yine ebeveynin kendi ailesinin aşırı mükemmeliyetçi olup kendinden çok beklenti içerisinde olunmuş olmasıdır.” ifadesinde bulunmuştur.

4.2. Helikopter Ebeveynlerin Öğretmene İlişkin Beklenti, İlişki ve İletişimlerine İlişkin Bulgular

Araştırmada cevabı aranılan ikinci soru, sınıf öğretmenlerinin meslek hayatlarında karşılaştıkları helikopter ebeveyn tutumuna sahip velilerin kendilerine karşı olan beklenti, iletişim ve ilişkilerini belirlemeye yöneliktir. Bu araştırma sorusu ile ilgili olarak katılımcılara “Helikopter anne babaların öğretmenden beklentileri nelerdir? İletişimleri ve ilişkileri nasıldır?” sorusu yöneltilmiş, konu hakkında derinlemesine bilgi toplamak amacıyla öğretmenlerden konuya ilişkin örnekler vermelerini, görüş ve değerlendirmelerini ifade etmeleri istenmiştir.

Tablo.4.2

Helikopter Ebeveynlerin Öğretmene İlişkin Beklenti, İlişki ve İletişimlerine İlişkin Bulgular

Alt Tema	Katılımcılar
Sürekli İletişim İhtiyacı ve Özel İlgi Talebi	Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10
Olumsuz Geribildirime Toleranssızlık	Ö3, Ö5, Ö7, Ö9
Net İletişim Sınırları Belirlenmesi İhtiyacı	Ö2, Ö8, Ö10
Saldırganlığını Nezaket ile Gizleme Eğilimi	Ö4, Ö7, Ö10

Tablo.4.2 incelendiğinde sekiz öğretmen ebeveynlerin sürekli iletişim ihtiyacı ve özel ilgi talebi içerisinde olduğunu, dört öğretmen bu tutuma sahip velilerin olumsuz geribildirime toleranssız olduklarını, üç öğretmen helikopter tutuma sahip veliler ile net iletişim sınırları belirlenmesine ihtiyaç duyulduğunu, üç öğretmen saldırgan tutumlarını nezaket ile gizleme eğilimine sahip olduklarını, üç öğretmen aşırı müdahaleci davranışlara sahip olduklarını ve iki öğretmen de öğretmeni diğer kişilere şikâyet etme eğilimine sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Helikopter ebeveynlerin **sürekli iletişim ihtiyacı ve özel ilgi talebi** alt temasına ait görüşler incelendiğinde, öğretmenlerin görüşleri helikopter ebeveynlerin çocuklarını sürekli gözetlemeleri ve takip ettikleri bu durumdan dolayı da çocuğuyla ilgilenen kim varsa onunla da sıklıkla görüşmek istedikleri yönündedir. Bu görüşe sahip bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö1: *“Kendi yaptıklarını genel olarak öğretmenden de bekliyorlar. Çocukların etrafında sürekli koruyucu, onun yerine iş yapan birini istiyorlar. Okula geldiklerinde bu kişi öğretmen oluyor. Örneğin çocuklar terlediklerinde “Sırtına bez koyar mısınız?”, “Çorbasını kendi içemez.” gibi. Çocuklar okula geldiklerinde kendi işlerini kendileri yapamadıkları için, sürekli öğretmene “ödevini yapmadı”, “çantasını unutmuş” gibi çocuğun kendi aktarması gereken bilgileri anne babalar aktarıyorlar. Sürekli veli-öğretmen arasındaki iletişimi bozuyorlar, olması gereken sınır ve çizgi de bir süre sonra kalkıyor.”* açıklamalarında bulunurken Ö6: *“Helikopter veliler kendileri nasıl çocuklarının etrafında pervane oluyorsa öğretmenlerinden de çocuklarına özel ilgi isterler. Oysa öğretmenin görevi sınıf içinde demokratik bir ortam yaratmaktır. Çocuğa ayrımcılık yapmamaktır. Her öğretmen her eğitimci -salt öğretmen de değil- bu konuda hem fikirdir. Ancak helikopter veliler bu durumdan rahatsız olurlar çünkü çocuk benmerkezci yapıdan çıkamaz. “Her şeyi ben istiyorum, ben ne istersem o olsun.” bakış açısına sahiptir.”* açıklamasını yapmış olup, Ö7: *“Öğretmenden beklentileri her zaman yüksektir. Öğretmenin sürekli çocuğu ile ilgilendiğini görmek ister. En ufak şeylerden haberdar olmak ister. Akademik ve sosyal süreçlerde öğretmenden sıkı iletişim beklerler. Olması gereken iletişimin her zaman fazlasını beklerler. Hırçınlığını ve iğneleyici yapısını genelde kibarlıkları altında gizlediklerini düşünüyorum. Öğretmen ile sürekli temasta olmak isterler. Çocuğun sorun yaşadığı durumları ilettiğin zaman genelde sorun çıkarırlar. Hatayı kabul etmekte zorlanırlar ve bu noktada agresifleştiklerini düşünüyorum.”* ifadelerini kullanmıştır. Aynı konuyla ilgili Ö8: *“Aslında öğretmenden her şeyi beklerler. Özellikle kendi çocuklarına özenli ve ilgili davranmasını beklerler. Çocuklarının diğer çocuklardan ayrı tutulmasını beklerler. Kısacası ayrıcalık beklerler.”* açıklamasında bulunmuş, Ö9: *“İlk etapta bu tarz veliler öğretmenin gözüne hoş gelebilir. İlerleyen zamanlarda çok yorucu, çok yıpratıcı, sınıfın içinde olan, sınıftaki her bilgiden haberi olan, çocuğunu didikleleyen, ders ders, saat saat ne olduğunu soran, sorgulayıcı olan veli tipi aslında. Ve sık sık öğretmenle buluşmak, öğretmenle iletişim halinde olmak, öğretmenle hep beraber ve yan yana olmak istiyorlar.”* ifadelerini kullanmış olup Ö10: *“Öğretmen de kendisi gibi olsun ister. Düşünmez öğretmenin bir sınıfı yönettiğini,*

sınıfında otuz tane kırk tane hatta Anadolu'da 50- 60 tane çocuk olduğunu tane çocuk olduğunu ya da İstanbul'daysan 25-26 çocuk olduğunu... Bu sayılar onu ilgilendirmez. O sadece kendi çocuğunu düşünür. Öğretmenin de kendisi gibi çocuğunu a'dan z'ye takip etmesini ister, diler, telefon açar, yazar taciz durumuna kadar götürür.” açıklamasını yapmıştır.

Helikopter ebeveynlerin **olumsuz geribildirime toleranssız olmaları** alt temasına ait görüşler incelendiğinde, öğretmenlerin görüşleri çocuklarını kendi uzuvları gibi görmeleri ve mükemmeli beklemeleleriyle ilişkilendirilmiştir. Bu sebepten ötürü çocuklarıyla ilgili olumsuz bir ifade ile karşılaştıklarında aynı şekilde olumsuz tepkiler verebildikleri görüşler dahilindedir. Helikopter ebeveynlerin olumsuz geribildirime toleranssız olmaları alt temasına ait bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö3: “Bu veliler her şey yolundayken iyiler ama ortada bir sorun veya eksik bir şey gözlemledikleri zaman bir anda tepkili olabiliyorlar. O durumu kendi üstlerine alabiliyorlar. Bir bakımdan kendileri de öğrenci pozisyonuna geldikleri için o olumsuz eleştiri aslında kendilerine yapılmış gibi oluyor. Her şey yolundayken başarı da kendilerine ait olduğu için süreç sorunsuz devam ediyor. Bir ebeveyn gibi değil de çeyrek öğrenci gibi davranıyorlar.” ifadelerini kullanmış olup Ö5: “Aslında sık iletişim kurmasının sebebi de çocuklarını diğer çocuklar ile çok karşılaştırıyorlar ve en ufak açığı kalsın istemiyorlar. Kendileri de bu durumun farkındalar. Bu tip veliler agresif de olabiliyorlar, çocuğun hatasını kabul etmekte zorlanıyorlar. Hatanın kaynağını okulda veya öğretmende arayıp agresifleşebiliyor helikopter veli. Çocuğunu mükemmel görüyor çünkü çocuğa her şeyi sunduğunu düşünüyor ancak en ufak bir hatada akademik anlamda, arkadaş ilişkilerinde sorun yaşadığında sorunun kaynağını başka yerde arıyor.” açıklamalarında bulunmuştur. Ö9 ise, “Örneğin toplama yapacağı yerde yapacağı yerde çıkarma yapan çocuğun hata su üzerine; hocam Acaba bunu öğrenemedi mi, ne yapsak bu durum çözülür gibi sorgulamalar içine giriyorlar. Halbuki çocuktur hata yapar. Hatalarını kabul etmeyen ebeveynler bunlar. Çocuğun hatalarını kabul etmeyen...” ifadelerini kullanmıştır.

Helikopter ebeveynlerin **sürekli iletişim kurma ihtiyacı** alt temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin görüşleri helikopter ebeveynlerin çocuklarıyla olduğu gibi öğretmenle de yoğun iletişim ihtiyacı olduğu yönündedir. Helikopter ebeveynlerin sürekli iletişim kurma ihtiyacı alt temasına ait bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö2: “Genelde görüyorum, camda el sallayıp arkasından bakanlar, çantasını taşıyanlar, dakikalarca vedalaşma faslını bitiremeyenler ya da çocuğun öğretmeniyle bir sorunu olduğunda kendisini ifade etmesine izin vermeden hemen okula gelenler ya da mail yağmuruna tutanlar helikopter veliler. Biz çocuğun kendini ifade etmesi için uğraşıyoruz. Bundan dolayı veliye bu basamaklar anlatılarak veliyi okul sınırlarının dışında – bu kavram hem mecazi hem de gerçek anlamda kullanıyorum- tutmak gerekiyor.” İfadelerini kullanmış, Ö10: “Bu tip veliler sizi gecenin her saatinde arayabilir. Günün her saatinde arayabilir. O sizin ne derste olduğumuzu düşünür, hiçbir şey düşünmez. Çünkü onda bu durum artık hastalıklı bir hal almıştır. Dolayısıyla ya siz bu durumla yaşamayı öğreneceksiniz öğretmen olarak, ya da başında dediğim gibi hiç üşenmeden gerekli aktarımları yapıp veliyi belli mesafede tutacaksınız.” açıklamasını yapmıştır.

Helikopter ebeveynlerin **saldırganlığını nezaket ile gizleme eğilimi** alt temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin görüşleri, helikopter ebeveynlerin aldıkları olumsuz geribildirimle karşı anlık saldırgan tutum göstermekten ziyade bunu nezaket ile perdeleyip sürecin tamamını saldırgan bir tutum ile devam ettirebildikleri yönündedir. Helikopter ebeveynlerin saldırganlığını nezaket ile gizleme eğilimi alt temasına ait bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö10: “Tabii bazı grup veliler de şöyledir; öyle nezaketle davranırlar ki tokadın nereden geldiğini anlamazsınız. Hani düz olarak söylese bazı şeyleri çok daha iyi olur dediğiniz veliler de olur. Helikopter tipi velilerin arasında bu şekilde çok kibarlığın altında ağır eleştiri yapanları da var.” açıklamasını yapmıştır.

4.3. Helikopter Ebeveyn Tutumuna Sahip Öğrencilerin Sınıf İçi Davranışlarına İlişkin Bulgular

Araştırmada cevabı aranılan üçüncü soru, sınıf öğretmenlerinin helikopter ebeveyn tutumunda yetişen çocukların sınıf içi davranışlarına olan yansımalarını belirlemeye yöneliktir. Bu araştırma sorusu ile ilgili olarak katılımcılara “Sizce, helikopter ebeveyn tutumunda yetiştirilen çocukların sınıf içi davranışlarına olan yansımaları nelerdir?” sorusu yöneltilmiş, konu hakkında derinlemesine bilgi toplamak amacıyla öğretmenlerden konuya ilişkin örnekler vermelerini, görüş ve değerlendirmelerini ifade etmeleri istenmiştir.

Tablo.4.3*Helikopter Ebeveyn Tutumuna Sahip Öğrencilerin Sınıf İçi Davranışlarına İlişkin Bulgular*

Alt Tema	Katılımcılar
Bireyselleşme ve Kendini İfade Etmede Zorluk	Ö1, Ö3, Ö4, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10
Sosyal İlişkilerde Sorunlar	Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10
Problem Çözme ve Öz Düzenleme Becerisinin Olmaması	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7
Kaygı, Öfke ve Stres	Ö2, Ö5, Ö9

Tablo.4.3 incelendiğinde yedi öğretmen helikopter ebeveyn tutumuna sahip olan öğrencilerin sınıf içinde bireyselleşme ve kendini ifade etmede zorluk yaşadığını, altı öğretmen sosyal ilişkilerde sorun yaşadıklarını, altı öğretmen bu çocukların problem çözme ve öz düzenleme becerisinin olmadığını, üç öğretmen bu çocukların kaygı, öfke ve stres yaşadıklarını, iki öğretmen de mükemmeliyetçi tutuma sahip olduklarını belirtmiştir.

Helikopter ebeveyn tutumuna (HET) sahip çocukların **çocukların bireyselleşme ve kendini ifade etmede zorluk çektiği** alt temasına ilişkin öğretmen görüşleri helikopter ebeveynlerinin onların yerine sürekli konuşması ve yapması gerekenleri yapması sonucu ortaya çıktığı yönündedir. HET'e sahip çocukların bireyselleşme ve kendini ifade etmede zorluk çektiği alt temasına ait bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö3: “Kendilerini ifade etmekte de zorlanıyorlar. Çünkü çoğu zaman aileleri onların yerine konuşmuş ve onlara çok fikir sorulmamış oluyor.” ifadelerini kullanmış, Ö8 ise görüşlerini, “Bu çocuklar kendilerine güvenemiyor, öğretmen olumlu sınıf iklimi oluşturduğunda bakıyor ki öğretmen doğruyu da yanlışı da kabul ediyor. Bu durum çocuklar için çok iyi oluyor. Aslında bu çocuklar bakıyorlar ki işler evdeki gibi olmuyor. Hata da yapsam kabul görüyor. Öğretmen beni hata da yapsan azarlamıyor, aşağılamıyor. Bunu gören çocuk yavaş yavaş denemeye başlıyor. Küçük denemelerin ardından büyük hamleler yapmaya başlıyor. Sonrasında bu durum alışkanlık haline geliyor. Yavaş yavaş kendilerine güvenmeye başlıyorlar.” şeklinde belirtmiştir.

HET'e maruz kalan çocukların **sosyal ilişkilerde sorunlar** yaşamalarıyla ilgili alt temaya ilişkin öğretmen görüşleri helikopter ebeveynlerinin sürekli müdahaleleri sonucu sınıf içinde arkadaşları ile sosyal ilişkilerde sorun yaşayabildikleri yönündedir. HET'e maruz kalan

çocukların sosyal ilişkilerde sorunlar yaşamalarına ilişkin bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö5: *“Bu çocuklar öncelikle çok dağınıklar, hem duygusal, hem zihinsel hem de fiziksel anlamda. Toparlanmakta zorlanıyorlar. Arkadaş ilişkilerini de toparlamakta zorlanıyorlar. Sürekli ailesi yönlendirdiği için arkadaş seçimlerinde zorlanıyorlar.”* şeklinde görüşlerini ifade ederken, Ö7: *“Hep ailesi yardım edip yanı başında olduğu için tek başına hareket edemiyorlar. Baskı gördüğü için aslında başkalarına da güvenemiyor bu çocuklar. İnsanlarla iletişimi eksik oluyor. Hep aile ile ilişki kurdukları için dışarıya karşı da kapalı oluyorlar.”* şeklinde ifadelerde bulunmuştur. Ö10 ise; *“Tabi bu kadar korumacı bir ailenin içinden çıkıp da önümüze gelen çocuktan net kararlar verecek, kendini tam olarak ifade edecek, arkadaşlar arasında çok arkadaş canlısı olan arkadaş gruplarını hemen girebilen ve girdiği zaman oyunlar oluşturabilen ve liderlik özelliğine sahip çocuklar olmalarını bekleyemezsiniz. Zaten o birileri tarafından hep korundu yani ağzına lokması verildi, suyu içirildi, ayakkabıları bağlandı, hırkası giydirildi, çantası annenin elinde taşındı, kendi elini kolunu bacağını sallayarak geldi böyle bir çocuğun içerisindeki halini şöyle bir gözümüzün önüne getirecek olursak, "bir oyun grubu var ama Ahmet öyle dışarıda bekliyor." giremiyor içine çünkü onun oyunun içine girebilmesi için birilerinin onu davet etmesi hatta yetmez gidip elinden tutup getirip grubun içerisine "Sen de böyle duracaksın." diye direktifler verilmesi lazım. Dolayısıyla bu çocuklardan okul içerisinde direkt bir hareket beklemek imkânsız bir şeydir.”*

HET’e maruz kalan çocukların **problem çözme ve öz düzenleme becerisinin olmayışı** alt temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenler helikopter ebeveynlerin çocuklarının materyal kontrolünü kendileri sağladıkları ve çocuklarının karşılaşacağı sorunları ortadan kaldırmaya çalıştıkları için çocukların problem çözme ve öz düzenleme becerisinin olmadığı görüşünü ifade etmişlerdir. HET’e maruz kalan çocukların problem çözme ve öz düzenleme becerisinin olmayışı alt temasına ilişkin bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö1: *“Köy çocukları kendilerini çok daha rahat ifade ederken, yemeğini yerken, ayakkabısını giyerken veya eşyasına sahip çıkarken bu tür aile çocuklarında bu farkındalıklar gelişmemiş oluyor. Zaman kontrolleri zayıf oluyor. Eşyalarını hep bir yerlerde unutuyorlar çünkü arkaları hep birileri tarafından toplanmış oluyor.”* şeklinde ifadelerde bulunurken, Ö2 ise; *“Sorun çözme becerileri gelişmiyor. Yalan söylemeye ve olayları farklı anlatmaya müsait oluyorlar. Çünkü okulda olan bir olumsuzluğa anne babanın tahammül etmesi mümkün değil.*

Anne baba tolere edemiyor. Çocuk için işin içinden çıkma yolu doğruyu söylememek oluyor.” ifadelerini kullanmıştır.

HET’e maruz kalan çocuklarda **kaygı, öfke ve stres** alt temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmen görüşleri HET’e maruz kalan çocukların sürekli ailelerinin beklentilerini karşılamaya çalışmasının bu çocuklarda kaygı, öfke ve stres ortaya çıkardığı yönündedir. HET’e maruz kalan çocuklarda kaygı, öfke ve stres alt temasına ilişkin bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö2: *“Başarılı olabilecekken olamıyorlar. Ailenin beklentisini karşılayamamaktan da çekinirler. Akademik anlamda kaygı başarısızlık getirir. Ya da tam tersi aşırı hırs yaparlar hırstan dolayı kendilerine zarar verirler. Her çocukta farklı olabiliyor. Bazısı, sınırları yoktur bırakır ve çalışmaz “Nasıl olsa ailem beni korur, ben hiçbir şeye mecbur değilim.” Bazısı da kaygıdan çok sıkı sarılır.”* ifadesini kullanırken, Ö9: *“Bir de ben şunu da çok gözlemliyorum. Biz buna "laf dinleme" deriz halk arasında. Fark ediyorum, bu Çocuklar iki öğretmen ne zaman konuşsa hep yanlarındalar. Yan yana konuştuğumda da bu çocuklar dinliyorlar. Her şeyden haberdar olmak zorunda gibi hissediyorlar. "Acaba beni mi konuşuyorlar, acaba öğretmenim benim hakkımda anneme bir şey mi söyleyecek." hep bu tedirginlik içerisindeler. Maalesef öğretmenlik hayatımda benim çok çocuğum oldu böyle. Çocuklarda kişisel bozukluklara çok fazla sebep oluyor. Çocuklarda dışlanmaya çok neden oluyor. Bu çocukları aralarına almıyorlar. Çocuk bunu fark ettikçe daha da üzülüyor. Bu çocukları bekleyen çok zor günler var. Bir de kendi benlik algılarını oluşturmamıyorlar, iki çok büyük öfke patlamaları yaşayabiliyorlar ve ailede kazanması gereken sevgi ve ilgiyi dışarıda arıyorlar. Başka insanlar da arıyorlar.”* şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

4.4 Helikopter Ebeveyn Tutumuna Sahip Öğrencilerin Sınıf ve Okul İçi Arkadaşlık İlişkilerine İlişkin Bulgular

Araştırmada cevabı aranılan üçüncü soru, dördüncü soru, sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda yetişen çocukların sınıf ve okul içi arkadaşlık ilişkilerine olan yansımalarını belirlemeye yöneliktir. Bu kapsamda katılımcılara “Sizce helikopter ebeveyn tutumunda yetiştirilen çocukların sınıf ve okul içi arkadaşlık ilişkilerine olan yansımaları nelerdir?” araştırma sorusu sorulmuştur.

Tablo.4.4*Helikopter Ebeveyn Tutumuna Sahip Öğrencilerin Sınıf ve Okul İçi Arkadaşlık İlişkilerine İlişkin Bulgular*

Alt Tema	Katılımcılar
Sosyal Becerilerde Eksiklik	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10
Akranları Tarafından Dışlanma	Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö9
Tek Başına Kalmayı Tercih Etme	Ö5, Ö6, Ö8, Ö9
Tercih Edilen Arkadaş Olmama	Ö5, Ö8, Ö9

Tablo.4.4 incelendiğinde sekiz öğretmen helikopter ebeveyn tutumuna sahip çocukların sosyal becerilerinde eksiklik olduğunu, beş öğretmen akranları tarafından dışlandıklarını, dört öğretmen bu çocukların tek başına kalmayı tercih ettiklerini, üç öğretmen tercih edilen arkadaş olmadıklarını, üç öğretmen bu çocukların sosyal ilişkilerinde ebeveyn müdahalesine maruz kaldıklarını ve üç öğretmen de bu çocukların hırçın davrandıklarını ifade etmişlerdir.

Bu başlıktaki öğretmen görüşleri incelendiğinde, HET'e maruz kalan çocukların sosyal becerilerinde eksiklik olduğu düşüncesinin ön planda olduğu görülmektedir. **Sosyal becerilerde eksiklik** alt teması kapsamında helikopter ebeveynlerin çocuklarının arkadaşlık ilişkilerine müdahale ettiklerini ve sosyal ilişkileri deneme-yanılma yoluyla deneyimleyemeyen çocuğun sınıf ve okul içi sosyal becerilerinde eksiklik olarak ortaya çıkabileceği öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Bu alt-temaya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir;

Ö1: *“Burada amaç kuralı bozmak değil ancak o konuda hakimiyetleri gelişmediği için sıkıntı yaşıyorlar. Arkadaş ilişkilerinde problem oluyor. Dışlanabiliyorlar. Yahut da tam tersi olarak arkadaşlarını taklit ederek bir grubun içerisine girme şeklinde ilerliyor. İlla ki onu güdecek bir çobana ihtiyaç duyuyorlar. Doğal olarak bu ilerleyen yaşlarda o yönlendiriciden kaynaklı olarak o çocukların kandırılması da çok kolay olabiliyor. Karşısındaki kişiye çok çabuk bağlanabiliyorlar. Kendi fikirlerini tartıp düşünüp karar verme süreçlerinde sıkıntı yaşıyorlar gibime geliyor.”* ifadelerini kullanırken, Ö2: *“Akranlarıyla eşit değiller. Bir sorun olduğunda bir çocuk kendini savunurken bu çocuğun anne babası öğretmeni ile iş bitiriyor. Sorun eve taşınıyor ve ister istemez aynı platformda tartışıp konuşamıyorlar. Bu nedenle*

uyum sorunları ortaya çıkıyor.” şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Ö3 ise; “Biraz daha onları yönlendiren arkadaşları olduğu zaman yönlendirilmeye alıştıkları zaman sorun olmuyor. Aslında ezilebiliyorlar ama ezildiklerinin farkında bile olmuyorlar ne yazık ki. Ama kendileri gibi uyumlu ve mülayim bir arkadaş bulduklarında daha uyumlu arkadaşlıkları olabiliyor.” ifadesinde bulunurken, Ö7: “Oyun oynamakta bile güçlük çekiyorlar. Birinin sürekli bir gruba girmek için onu itmesi gerekiyor. Karşı taraftan davet bekleyebiliyor ya da öğretmeninin yardımına ihtiyaç duyabiliyor.” açıklamasında bulunmuştur. Ö8 aynı konuyla ilgili olarak; “Arkadaşlık yapmakta sıkıntı yaşarlar. Çünkü talep edemez. Arkadaşlarına yaklaşmıyor. Çünkü isteklerini ifade edemiyor.” İfadesine yer verirken, Ö10; “Girişken olamazsanız sürekli bir davet bekliyor olursanız, ilişkilerinde de sağlıklı bir iletişimde bahsedemeyiz. Çünkü hayat da siz hareket etmeden sürekli birilerinin sizi içine çekmesi gibi bir durum mümkün değil. Çevre size bir adım atıyorsa sizin de onların bir onlara karşı bir adım atmanız gerekiyor. Sosyal ilişkiler böyle gelişir. Ama bu tip çocuklar sosyal hayatlarında çok çekingendirler.” açıklamasında bulunmuştur.

HET’e maruz kalan çocuklarda **akranları tarafından dışlanma** alt temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmen görüşleri çocukların akranlarıyla gelişen problemleri çözemediklerini bu sebeple akranları tarafından dışlanabildikleri yönündedir. HET’e maruz kalan çocukların akranları tarafından dışlanma alt temasına ilişkin bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö9: “Bu çocukların kendilerine has savunmaları da oluyor; “Ben o onların oynadıkları oyunlardan hoşlanmıyorum. O yüzden onların arasını katılmıyorum.” ifadesini çok duyuyorum. Hayır asıl mesele maalesef öyle değil. Kendi arkadaşlarının konuştuğu konulardan oynadığı oyunlardan anlamıyorlar, zevk alamıyorlar. Ama çocuk kendini ben onlardan hoşlanmıyorum tarzında savunuyor. Böyle yansıtma yapıyorlar. Yani bu genel olarak öğretmenler tarafından da görünüyor çocuk hep dışlanmış, hep yalnız.” açıklamasında bulunmuştur. Yine aynı çocukların tek başına kalmayı tercih etmesine ilişkin; Ö6: “Bunların sosyal yaşamı çok ciddi sekteye uğruyor ve kendisine arkadaş olarak sonunda anne ve babayı seçiyor. Ancak bu anne ve baba yaş olarak ondan küçük ve yönetebileceği insanlar olarak görünüyor gözüne çünkü o ne derse yapıyor, o istemeden yapıyor, onun kendisini zorlayacağı bir durum yaşamıyor. O, ebe olmuyor; o, oyunda kaybetmiyor çünkü o, olumsuz hiçbir şey yaşamıyor anne ve babayla. Çözüm üretmeyi öğrenemiyor. Evde kazandırılması gereken belli davranışlar vardır. Belirli değerler vardır, belirli sorumluluklar vardır. Ancak

helikopter veliler hiçbirini vermedikleri için, çocuğun yerine yaptıkları için çocuk okulda sudan çıkmış balık gibi oluyor. Oysaki küçük yaş grubunda özellikle arkadaş ortamı sosyal olarak kendilerini var ettikleri yer. Empati eksikliğinden dolayı yaşı baz alırsak empati kuramayacakları bir dönemde vahşi bir orman gibidir. Birbirlerine karşı acımasızdırlar. Bu sefer ne yapıyor? Ya agresifleşiyor ya da okulda tamamen kendini arkadaşlarından soyutluyor.” ifadesini kullanmıştır. Ö5: “Diğer kutuptaki çocuklarda daha kopuk bir şekilde olabiliyorlar. En iyi arkadaşları olmuyor. Diğerleri tarafından tercih edilen öğrenciler olmuyorlar. Her iki kutuptaki çocuklar da tercih edilmeyen çocuklar oluyorlar. Bu çocuklar hiç popüler çocuklar olmuyorlar hatta genelde diğerleri tarafından dışlanan çocuklar oluyor.” görüşüyle HET’e sahip çocukların akranları tarafından tercih edilen arkadaş olmadığına ilişkin görüşlerini ifade etmiştir.

4.5. Helikopter Ebeveyn Tutumuna Sahip Öğrencilerin Öğretmenleri ile Olan İlişkilerine İlişkin Bulgular

Örnekleme grubunda bulunan sınıf öğretmenlerine beşinci soru olarak, sınıf öğretmenlerinin helikopter ebeveyn tutumunda yetişen çocukların öğretmenleri ile olan ilişkilerini ve bunun yansımalarını belirlemeye yöneliktir. Bu kapsamda katılımcılara “Sizce helikopter ebeveyn tutumuna sahip çocukların öğretmenlerle olan ilişki, iletişimleri nasıldır?” araştırma sorusu sorulmuştur.

Tablo.4.5

Helikopter Ebeveyn Tutumuna Sahip Öğrencilerin Öğretmenleri ile Olan İlişkilerine İlişkin Bulgular

Alt Tema	Katılımcılar
Öğretmen ile İletişim Sorunları	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö10
Öğretmenden Ailenin Davranışını Beklemesi	Ö1, Ö2, Ö5, Ö6
Kaygı- Kendini Gösterme İhtiyacı	Ö7, Ö8, Ö9
Problem Çözme Becerisinin Olmaması	Ö2, Ö3, Ö6

Tablo.4.5 incelendiğinde yedi öğretmen helikopter ebeveyn tutumuna sahip öğrencilerin öğretmen ile iletişim sorunları olduğunu, dört öğretmen öğrencilerin öğretmenden ailenin davranışını beklediğini, üç öğretmen kaygılı olduklarını bununla birlikte

kendini göstermeye ihtiyaç duyduklarını, üç öğretmen de problem çözme becerilerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

HET'e maruz kalan çocukların **öğretmen ile iletişim sorunları** alt temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenler sürekli problemi çözülen ve konuşma hakkı elinden alınan çocuğun okulda öğretmeniyle de iletişim problemi yaşadıkları belirtilmiştir. HET'e maruz kalan çocukların öğretmen ile iletişim sorunları alt temasına ilişkin bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö2; *“Olayları aktarırken kendini kurtarmak ve ailesiyle ters bir duruma düşmemek için doğruyu söylemiyorlar.”* ifadesini kullanırken, Ö3: *“Çünkü onların bize söylemesi gerekenleri onlar daha okula gelmeden veliler bize iletmiş oluyorlar. Onların söylemelerine gerek bile kalmıyor. Bana kalırsa anne baba bize bir bilgi verse bile çocuğun ertesi gün bizimle o durumu paylaşmasını beklemeliyiz.”*, Ö4 ise, *“Bazen yaşamadığı bir şeyi de ailesine bambaşka aktarabiliyor. Aile de sürekli çocuğun aktardıklarını esas alıyor, hiçbir zaman bunun aksi olabilir mi diye düşünülüyor.”* demiştir. Velinin tavrı karşısında Ö4'ün yorumu ise; *““Biz böyle bir şey duyduk, çok üzüldük.” Deniyor ve direkt çözüm konuşulmaya başlanıyor. Çözümü de veli kendi veriyor zaten. Ne olması gerektiğini de söylüyor. Çocuğu kazanma şansı da bizim için çok zor oluyor. Çocukla bağ kurayım ailenin tutumuna karşı bir set olayım dediğinde de aile buna asla izin vermiyor.”* şeklindedir. Ö6: *“Helikopter ebeveynler çocuklarına saygı, sorumluluk, paylaşım gibi değerleri vermiyorlar. Çocuğun yerine yapıyorlar hepsini veya benim çocuğum bir tanedir diyerek herkes onun istediği her şeyi yapsın şeklinde yaklaştıkları için çocuk çok ciddi bir girdabın içerisinde giriyor aslında. Öğretmen ilişkileri çok saygısız oluyor.”* ifadelerini kullanırken, Ö10: *“Onun duygusal olarak öğretmene yaklaşması çok zordur ve çok zaman alacak bir şeydir. Çünkü o çocuk zaten annesi ile haşır neşirdir, annesinin şemsiyesi altında büyümüş. İkinci bir şemsiye onun için biraz zor artık. Bu tip velilerin çocukları okula geldiğinde kendilerini yabancı bir yerde hissederek ve öğretmenleri de onlar için bir yabancıdır aslında. Şemsiyesi yok artık başında.”* görüşlerini belirtmiştir.

HET'e maruz kalan çocukların **öğretmenden ailenin davranışını beklemesi** alt temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenler bu çocukların sorumluluklarını üstlenme, koruma davranışlarının benzerlerini kendilerinden de beklediklerini belirtmişlerdir. HET'e maruz kalan çocukların öğretmenden ailenin davranışını beklemesi alt temasına ilişkin bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö1: “Bu çocukların öğretmenleriyle ilişkilerinde de, anne babanın ona davrandığı şekli öğretmenden de bekliyorlar. Bu da doğal olarak öğretmenle arasında bir çatışmaya sebep oluyor. Birtakım becerileri yaş itibarıyla yerine getiremediğinde öğretmenin ona bakışı değişebiliyor. Tembel olabiliyor, bilerek yapmayabiliyor, dikkat dağınıklığı olabiliyor.” görüşünü belirtmiştir. Bu öğrencilerin kaygı- kendini gösterme ihtiyacına dair; Ö7: “Aynı zamanda aile de başarıya odaklı olunca olumlu dönütler için hep öğretmenden iyi şeyler duyma ihtiyacındadır.” görüşünü belirtmiştir. Çocukların problem çözme becerisinin olmayışına ilişkin; Ö2: “Sürekli “ben mağdurum, problemi kendim çözemem, siz çözün.” Diyebiliyorlar. Maalesef kendi sorununu çözebilen bireyler yetişmiyor.” açıklamasında bulurken, Ö6: “Ve bu çocuklar inisiyatif kullanamıyor. Empati kurmakta en çok zorlanan çocuklar bunlardır. En ufak sorunda kilitlenip kalırlar. Bu çocuklar hayatta var olmaya çalışan ama bunun için çaba göstermeyen çocuklardır. Çaba göstermenin ne demek olduğunu bilmedikleri için sürekli duvara çarpıyorlar ve çok keskin ve sivri uçları var. Törpülenemiyor. Öğretmen bunu tek başına yapmak zorunda kalıyor. Öğretmenin törpülediği uçları anne-baba tekrar sivriltiliyor.” ifadelerini kullanmıştır.

4.6. Helikopter Ebeveyn Tutumuna Sahip Çocukların Sınıf İçi Davranış ve Akademik Gelişimlerine ilişkin Bulgular

Araştırmada cevabı aranılan altıncı soru, sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları helikopter ebeveyn tutumunda yetişen çocukların sınıf içi davranışları ve akademik gelişimlerine olan yansımalarını belirlemektir. Bu kapsamda katılımcılara “Sizce helikopter ebeveyn tutumuna sahip çocukların sınıf içi davranışları ve akademik gelişimleri nasıldır?” sorusu sorulmuştur.

Tablo.4.6

Helikopter Ebeveyn Tutumuna Sahip Çocukların Sınıf İçi Davranışları ve Akademik Gelişimlerine İlişkin Bulgular

Alt Tema	Katılımcılar
Gerçeği Yansıtmayan Akademik Başarı	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10
Sürdürülemez Akademik Başarı	Ö3, Ö4, Ö8, Ö9, Ö10
Özgüven Eksikliği ve Kaygı	Ö1, Ö2, Ö5, Ö10
Dış Kaynaklı Motivasyon	Ö1, Ö4, Ö5, Ö10

Tablo.4.6 incelendiğinde; on öğretmen, helikopter ebeveyn tutumuna sahip çocukların sınıf içi akademik başarılarının gerçeği yansıtmadığını, beş öğretmen ilkokulda başarı gösterecekler de ilerleyen süreçte başarılarının devam etmeyeceğini, dört öğretmen bu çocukların özgüven eksikliği ve kaygı yaşadıklarını, dört öğretmen birey olarak varlık gösteremediklerini, dört öğretmen motivasyonlarının dış kaynaklara bağlı olduğunu ve üç öğretmen de mükemmeliyetçi tutuma sahip olduklarını ifade etmiştir.

HET'e maruz kalan çocuklarda **gerçeği yansıtmayan akademik başarı** alt temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenler, ilkokul döneminde öğrencilerin gerçek sınavlara girmediğini ve bu süreçte ölçme-değerlendirmede tam bir sınav puan karşılığı olmadığını belirtmişlerdir. Bu nedenle, öğrencilerin akademik süreçle tam olarak yüz yüze gelemediklerini ve akademik başarılarının, ödevlerinin, projelerinin çoğunun aile destekli olduğunu ifade etmişlerdir. Aynı zamanda, öğretmenler, aile desteğinin çoğunlukla hissedilmesinden ötürü ortaya çıkan başarının çocuğun ya da ailenin başarısı olup olmadığını ayırt etmekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. HET'e maruz kalan çocuklarda gerçeği yansıtmayan akademik başarı alt temasına ilişkin bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö1: *“Bireysel çalışmalarda bu çocuklar kendilerini ifade etmekte zorluk yaşıyorlar. İş yine gelişim basamaklarına geliyor. Bir duvar örerken bazı tuğlaların eksik ya da zayıf olması durumunda duvar çok sağlam olmuyor, en ufak bir rüzgârda sallanabiliyor. Benim tecrübelerime baktığımda bu çocuklar öğrenme ve kendilerini ifade durumlarında zorluk çekiyorlar. Çocuklar belki becerikli ve zeki olabilirler ancak tam bir helikopter ebeveyne sahip olan çocuklarda mutlaka bazı noktalar eksik kalacaktır.”* ifadelerini kullanırken, Ö3: *“İlkokul sürecinde başarıları da desteklenerek oluyor. Ama öyle bir başarının sürekliliği ne kadar olur? Aile her şeye dahil olduğu zaman bir sorumluluk kazandırma, ödevini yaptırma konularında çok ısrarcı ve takipte olurlarsa bu durum bir yerden sonra patlak verir. İplerin çocuğa bırakılması gerekiyor.”* açıklamasında bulunmuştur. Ö6 ise; *“Çok sıkı takip edilen çocuklarda da akademik gelişim iyiye gidebiliyor ama bu sefer de başka yerden patlak veriyor. Mastürbasyona, parmak emmeye, kendine ve kıyafetlerine zarar vermeye başlayabiliyor. Bu yüzden kendine fiziksel olarak zarar veren öğrencim vardı. Büyük tuvaletini tutup çok ciddi anal problemler yaşayan çocuklar olabiliyor. Ailesine tepki veremediği için bu tarz şeyler çıkıyor. Bir yerden aile bastırıldığında diğer yerden mutlaka patlak verir.”* açıklamasını yapmış olup, Ö7: *“Akademik süreçlerine gelecek olursak, aile*

desteklediği için -ailenin itmesiyle desek daha doğru olur- başarı gösterebilirler. Ama bu sürekli mi olur, orada bir soru işareti var. Çünkü birisinin zoruyla ya da baskıyla belli bir yere ya da belli bir sınıf düzeyine kadar başarı gösterebilir ama daha sonra bir grubun içerisinde üye değilse ve bu durumu kendi içinden gelerek yapmıyorsa -ki öyle- bir yerlerde tıkanıklık mutlaka olacaktır.” ifadelerini kullanmıştır. Ö9: “Bu çocukların akademik durumları aldatıcı. Bu çocuklar çok başarılı olmak zorunda hissettiklerinden dolayı aşırı derecede ders çalışan çocuklar bunlar. Şu çok güzel aslında Elbette ki ders çalışsın. Ama yeteri kadar çalışsın. Bu çocuklar gereğinden fazla detaycı oluyorlar. İkincisi de çalışmalarının karşılığını alamadıkları zaman yıkıma uğruyorlar. Çocuğu " Sen aslında yapabiliirdin, Ben sana inanıyorum." gibi cümlelerle ikna etmek zorunda kalıyorsun. Yapamayabilir yani sonuçta adı çocuk. Burası da okul. Buraya öğrenmek için geliyorlar. Elbette hataları da olacak.” ve Ö10: “Bu söylediklerime bakarak gerçek bir başarıdan söz etmek de çok mümkün değil mi maalesef bu çocuklarda. Söz konusu bile olamaz. Bu çocukların çok iyi notlar alıyor olması, çok çalışıyor olması bir amaca yöneliktir; kendini ispat çabası. Bu ama bu başarılı oldu anlamı taşımaz ki. Önemli olan sosyal hayattaki başarısıdır. Akademik alanda başarılı olan bir insan sosyal alanda başarılı olamıyorsa o hiçbir şey değildir. Hayatta başarılı olamıyorsa diğer alanlarda da başarılı olamaz.” açıklamalarını yapmışlardır.

HET’e sahip çocukların **sürdürülemez akademik başarı** alt temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenler, ilköğretim kademesinde aile desteği ve sıkı takibi ile çocuk mevcut bir başarı elde edebileceğini ancak ilerleyen öğretim kademelerinde çocuk, kendi başına kalmakta ve aile takibinden uzaklaştığını belirtmişlerdir. Bu noktada öğretmenler, ilkokul kademesinde var olan başarının ilerleyen kademelerde sürdürülemeyeceğini ifade etmişlerdir ve bu görüşlerini geçmiş yıllardan edindikleri tecrübelerle desteklemişlerdir. HET’e maruz kalan çocukların akademik başarılarının sürdürülemez olduğu alt temasına ilişkin bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö4: “Bu başarı çocuğun kapasitesi ile ilgili değil çalışmak ile ilgili oluyor. Akademik olarak çocuğa çok yükleniliyorlar, çocuğun kapasitesi az ise bile onu çok çalışma ile belli bir noktaya getirebiliyorlar. Ama ilkokul sürecinden sonra bu başarı sürdürülebilir mi? Bu bir soru işareti barındırıyor.” ve Ö8: “Ailelerin bu tutumu aslında onlarda üniversiteye kadar devam ediyor. Ola ki çocuk uzak bir yerde Olma imkânı yakaladı. İşte o zaman derler ya semerinden boşanmış at gibi olan çocuklar olabiliyor. Bu çocuklar kötü alışkanlıklara daha

mevilli olabiliyorlar. Daha sonra aileleri ile olan iletişimleri kopmaya başlıyor çünkü bulunduğu yerde daha rahat. Daha özgür ve güvende hissediyor aile ortamında sıkılıyor. Yavaş yavaş tatillerde eve gelmemeye başlıyor. Akademik olarak da kopmalar burada başlıyor.”, Ö9: “İlkokul yıllarında yüksek olan akademik başarının düşüşünü şuna bağlıyorum. Belki ailelerde bu çok aşırı detaycılık dan sonra bir bıkkınlık gelebiliyor. Ya da ergenlik yıllarında Aslında ipler biraz kopuyor. Çocuk aslında aile tarafından korunmak istemiyor bunu reddediyor. Kendim yapabilirim demeye başlıyor. Ailede burada çocuktaki başarı düşüşünü gördükçe daha çok telaş yapıyor. Dışarıdan nesil çatışması gibi görünse de, ailenin beklentisine çocuğun cevap veremem esinden dolayı çatışmalar başlıyor. Ama her çocuğun bu çatışmaya girdiğini söyleyemeyeceğim Tabii ki. Keşke girseler.”, Ö10: “Fakat benim başarı tanımım az önce de söylediğim gibi; akademik başarının sosyal başarı ile birleşmesi ile olur. Diyelim ki bu şekilde yetişmiş çocuklar akademik başarı elde ettiler diplomalarını aldılar. Üst düzey de bir yönetici oldular. Ama maalesef tutunamazlar, çünkü sosyal becerileri zayıf. Bu insanlar grubu idare edemeyip grubu kendi şemsiyesi altına alamazlar.”

HET’e sahip çocukların akademik noktada **özgüven eksikliği ve kaygı** yaşadıkları alt temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmen görüşleri ailelerinin bu çocuklardan beklentilerinin çok yüksek olduğu bu durumun da çocuklarda kaygı ve öz-güven eksikliğine yol açtığı yönündedir. HET’e sahip çocukların özgüven eksikliği ve kaygı alt temasına ilişkin bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö2: “En çok gördüğümüz çok kaygılı ve düzgün iş çıkarmaya çalışan ve bu kaygıdan dolayı çoğu zaman başarısızlık yaşayan çocuklar oluyor. Çocuklar özgüvensiz ve kendi ayakları üzerinde duramayan çocuklar oluyor.” ve Ö10: “Bir ilkokulda çalıştığım yıllarda tabii o zaman 5. sınıflara da giriyorduk. Orada böyle bir öğrenci hatırlıyorum. Kendini deli gibi derse vermiş, tek derdi başarılı olmak. Saçları yağ içinde, akademik olarak kendini ispat çabasında ama dış görünüş olarak kendini unutmuş. Kendini ispat etmeye çalışan, aklımdan çıkmıyor. Bu çocukların kaygı düzeyleri çok fazladır. Her şeyden kaygılanırlar. Her şey onları rahatsız eder. O kadar kaygılılardır ki normal söylediğiniz şey bile onları kaygılandırmaya yeter. Sürekli " bunu mu demek istemiştiniz, şunu mu demek istemiştiniz?" gibi sorular sorarlar. "bunu mu yapmalıyım?" duyduklarından bile emin olamazlar bu çocuklar. Başarılı olsa da kaygıları çok yüksek olur. Bir de ne kadar başarılı olurlarsa olsunlar tatmin de olamazlar. Ne yaparlarsa yapsınlar hep böyle koruma altında olup ispat

edemedikleri için bir şeyleri artık kendileri de yetinememeye başlarlar. " acaba tatmin oldu mu annem babam, acaba tatmin oldu mu öğretmenim?" hep bunların kaygısını yaşarlar." açıklamalarında bulunmuşlardır.

HET'e sahip çocukların akademik noktada **dış kaynaklı motivasyon** alt temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmen görüşleri başarı kavramının aile için anlamlı olduğunu bundan ötürü bu çocukların başarılarını aileden motivasyon almak adına gerçekleştirdikleri yönündedir. HET'e sahip çocukların dış kaynaklı motivasyon alt temasına ilişkin bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Ö1: *"Çocuklar henüz somut işlemler döneminde olduğu için, bir oyuncak arkadaşının verdiği bir kalem onu mutlu edebilir ancak asıl istediğimiz şey somut değil soyut durumlarda da mutlu olabilmesini bilmesi. İçsel motivasyonu artırabilecek gücü kendinde bulabilmesi. Bu tür çocuklarda içsel motivasyon pek olmuyor. Dışsal motivasyonlarla ilerliyorlar, o da belli bir yere kadar onları götürüyor."* şeklinde açıklarken, Ö4: *"İçsel motivasyonlarının çok yüksek olduğunu düşünmüyorum. Sürekli ailenin dışardan desteği ile ilerliyor. Çocuk hiçbir zaman o başarıyı tattığı için ilerlemiyor. Tamamen ebeveyni mutlu etmek için ilerliyor."* ifadelerine yer vermiş ve Ö10: *"Sürekli baskılanmaktan sosyal yönü gelişmemiştir. Sürekli kendini ispat etmeye çalışan çocuğun içsel motivasyonu nasıl olsun? Eğer siz salt akademik başarıyı başarı sayıyorsanız, tabii bu çocuklar başarılıdır."* ifadesini kullanmıştır.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada helikopter (aşırı koruyucu) ebeveyn tutumunun ilköğretim kademesindeki çocuklara olan etkisi araştırılmıştır. Özel okullarda helikopter ebeveyn tutumunun genel özellikleri ve onların tutumlarının ilköğretim kademesinde öğrenim gören çocuklarının davranışlarına, akademik gelişimlerine, sosyal becerilerine, ilişki ve iletişimlerine nasıl yansıdığı, sınıf öğretmenlerin görüşleri alınarak ortaya koymaya çalışılmıştır.

5.1. Sonuç

Araştırmanın bulgularına göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. ABD’de yapılan bir araştırmada eğitim kademeleri açısından helikopter ebeveyn tutumları en fazla çocukların temel eğitim düzeyinde gözlenmiştir (Gude, 2014 aktaran Yılmaz, 2019). Bu sebeple bu çalışma ilköğretim dönemine odaklanmaktadır. Araştırmada çocukların davranışlarına, akademik gelişimlerine, sosyal becerilerine, ilişki ve iletişimlerine dair sonuçların tamamına yakını olumsuz olduğu ve bu davranışların büyük ölçüde ebeveyn tutumunun etkisi neticesinde ortaya çıktığı ifade edilmiş olup çocuğun yetiştiği iklim, çevre, kültürel öğeler de çocuğun davranışlarında etkilidir.

Özel okulda çalışan sınıf öğretmenlerinin görüşüne göre araştırmanın bulgularında helikopter ebeveyn tutumuna sahip velilerin tutumuna sahip çocukların davranışlarına, akademik gelişimlerine, sosyal becerilerine, ilişki ve iletişimlerine doğrudan yansıdığı ifade edilmiştir. Munawar’ın 2022’de yaptığı araştırmanın sonuçları, aşırı korumacı helikopter ebeveynliğin bireylerin davranış yönünden ve psikolojik açıdan negatif etkilerinin olduğudur. Munawar’ın (2022) araştırmasının sonucu ile bu araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlar örtüşmektedir. Yapılan araştırmada elde edilen sonuçlar, önemli ölçüde bu araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

Araştırmaya göre helikopter tutumuna sahip ebeveynlerin çocuğa ait olan sorumlulukları gerekenden fazla üstlendiği bunun neticesinde çocukların yapabilecekleri halde birçok sorumluluğu yerine getirmediği ya da ailesi çocuğun gelişim dönemlerindeki kritik dönemlerde çocuk yerine sorumluluğu üstlendiği için çocuk gelişimi basamaklarındaki kritik dönemleri kaçırdıkları ifade edilmiştir. Bu durumun çocukların sorumluluk sahibi olmadıklarına, yaş gelişim özelliklerine uygun davranmadıklarına ve çoğunlukla başkasından yardım beklentilerine sebep olduğu ifade edilmiştir. Cline ve Fay’e (1990) göre,

helikopter ebeveynlik, çocuklarının üzerine aşırı bir şekilde düşen, çocukların tüm gelişim alanlarıyla bütünsel ve ihtiyacın çok üstünde ilgilenen, kararları çocukları adına veren ve çocukların karşılaşacağı yahut karşılaştığı zorluk ve problemleri onlar adına çözmeye çalışan aşırı koruyucu anne baba tutumudur (Odenweller vd., 2014). Araştırmanın bulgusu Cline ve Fay'ın (1990) ve Odenweller ve diğerlerinin (2014) görüşleriyle paralellik gösterdiği söylenebilir.

Helikopter tutuma sahip ebeveynlerin öğretmenler tarafından yapılan geribildirimlere dirençli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin çocuğun sosyal, duygusal, akademik ve gelişimsel süreçlerinde fark ettikleri eksikliklere değindikleri noktada velilerin ya olumsuz geri dönüş yaptıklarını ya da tutumlarını değiştirmedikleri ifade edilmiştir. Helikopter ebeveynlerin hedefleri ideal çocuk yetiştirmek ve çocuklarını negatif yaşantılardan korumak olan bu ebeveynlik stilinde ebeveynler geçmişte kendi yaptıkları hatalara çocuklarının düşmesini istememekte ve bu sebeple de davranışlarının doğruluğuna inanmaktadırlar (Odenweller vd., 2014).

Araştırma sonucunda helikopter ebeveyn tutumlarına sahip velilerin bu tutumlarının kaynağı olarak geçmiş yaşantılarının; ebeveynin otoriter, ilgisiz ya da aynı şekilde helikopter ebeveyn tutumuna sahip ailelerden geldiği ifade edilmiştir. Otoriter ya da ilgisiz ebeveyne sahip aileler “Biz yaşadık, çocuğumuz yaşamasın.” gibi bir fikir geliştirirken helikopter ebeveyne sahip aileler ise yaşadıklarının benzerlerini çocuklarına aktarmaktadır. Ülker ve Yılmaz’a (2018) göre, kadınların çocukluk dönemi mutlu ve güzel anılarının ebeveynlik rolleri algısına bakış açısını etkilediği ve bu etkinin, sosyoekonomik süreç, eğitim seviyesi gibi konularla da şekillenmektedir. Karaçay ve Güloğlu (2022), çalışmalarında; çocukluğunda ihmale ve negatif çocukluk deneyimleri yaşamış ebeveynlerle çocukluğunda duygusal ihmale maruz kalmayan ebeveynler arasında sağlıklı ve iletişimi güçlü aile-ebeveyn olmadaki risk faktörlerinde (depresyon, öz bakım, problem çözme, sosyal destek, imkanlara erişim, rol memnuniyeti, ebeveyn-çocuk etkileşimi, ev ortamı ve ebeveyn etkinliği) anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Turan’a göre (2023), helikopter ebeveynliğe maruz kalan çocukların, gelecekte kendilerine kendi anne babalarını rol model kabul ettiği bu sebeple kendilerinin de helikopter ebeveyn tutumlarına sahip birer anne baba olabileceklerdir (Turan vd., 2023). Araştırmanın bulguları, bahsedilen çalışmalar ile örtüşmektedir.

Aynı zamanda Yılmaz (2019)’a göre helikopter ebeveynliğe maruz kalma durumunun bireylerin helikopter ebeveyn tutumuna sahip olmasında payı bulunmaktadır (Şekil.5.1).

Şekil.5.1. Helikopter Ebeveynlik Döngüsü, (Yılmaz, 2019)

Helikopter tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarını sürekli gözetim altında tutmak istedikleri ve sürekli koruma davranışında bulundukları ifade edilmiştir. Helikopter ebeveynlerin çocuklarını sürekli gözetim altında tutma tutumları öğretmenler tarafından “sinek”, “drone” ve “şemsiye” benzetmeleri yapılmıştır. Lemoyne ve Buchanan’a (2011) göre basın bu tür ebeveynler için “helikopterler”, “hovercraftlar” (hem havada hem denizde gidebilen deniz taşıtı), “sinek kuşu” ve “aşırı gizli savaşılar” ve “kara şahinler” benzetmeleri yapmıştır (Lemoyne & Buchanan, 2011). Bu noktada araştırmadaki öğretmen görüşleri ile alan yazındaki benzetmeler de uyumluluk göstermektedir.

Araştırmada helikopter ebeveynlerin çocuklarının birey olarak var olmalarına fırsat vermedikleri, gelişim basamaklarını tamamlamalarına izin vermeyerek onların bireyselleşmelerini engelledikleri ifade edilmiştir. Aynı zamanda HET’e maruz kalan öğrencilerin bireyselleşme ve kendini ifade etmede zorluk yaşadıkları aktarılmış; çünkü aileleri onların yerine konuşmuş ve aktarılması gerekeni aktarmış olduğu sonucu çıkmıştır. Bireyin, sorumluluk ve toplumsal ödevleriyle varlık göstermesinin en temel bileşeni ailesinin ona olan davranışlarıdır (Özyürek & Tezel-Şahin, 2017). LeMoyne ve Buchanan helikopter veliyi ilgili veliden iki özellikle ayırmaktadır, bağımsızlığı daha az desteklemeleri ve ayrılık korkusu yaşamaları (Lemoyne & Buchanan, 2011). Bununla birlikte öz yeterlik kavramı, bireyin gelecekte karşılaşılabileceği zor durumları ne derece başarabileceğine dair kendi

hakkındaki fikri ve inancına verilen isimdir (Pajares, 2003). Ebeveynlerin çocuğun potansiyeli ile ilgili gerçekçi olmayan beklentilerinin var olması, çocuğun öz-yeterliliğini olumsuz etkileyecektir (Bandura vd., 1996). Yılmaz'ın (2019) yaptığı araştırmada ise ebeveynlerin spesifik olarak temel yaşam beceri konusundaki helikopter tutumlarının, diğer helikopter tutum boyutlarına nazaran öz-yeterliliğe daha fazla zarar verdiği saptanmıştır (Yılmaz,2019). Alandaki çalışmalar, bu araştırmanın bulguları ile örtüşüyor görünmektedir.

Helikopter ebeveynlerin araştırmada mükemmeliyetçi tutuma sahip oldukları, çocukları kendilerinin bir yansıması yahut uzvu gibi gördüklerini dolayısıyla çocuğun hatasının kendine yöneltmiş sayılacağını bu sebeple çocuğunu da genellikle mükemmel görmek istediği ifade edilmiştir. Alan yazında helikopter ebeveyn tutumunun mükemmeliyetçi ve narsistik kişilik gelişimine sebep olduğu ifade edilmektedir (Segrin vd., 2012). Araştırmanın bulgusu da alan yazınla örtüşmektedir. Aynı zamanda araştırmanın bulguları içerisinde HET'e maruz kalan çocukların sınıf içi akademik çalışmalarında da mükemmeliyetçi tutum sergiledikleri ifade edilmiştir. Helikopter ebeveynlik, çocuğunun davranışlarını hayatının merkezine koyan, aşırı korumacı aynı zamanda müdahale ve denetlemeyi fazlasıyla yapan, çoğu zaman da çocuklarının kendi başlarına yapabileceklerini onlar için yapan anne babaların tutumlarını ifade eden bir kavramdır (Yılmaz, 2019). Araştırmada çocuklarının mükemmel olmalarını istedikleri için helikopter ebeveynlerin baskıcı tutuma sahip olduğu araştırmanın bulguları arasındadır. Helikopter ebeveynler çocuklarına karşı özellikle koruyuculuk, izleme, müdahale ve kontrol kavramlarını diğer ebeveyn tutumlarına nazaran daha yoğun kullanmaktadırlar (Loftis, 2014). Bulgu, alan yazınla tutarlı görünmektedir.

Araştırmada ulaşılan, helikopter anne babaların öğretmenden beklentileri, iletişim ve ilişkilerine ilişkin bulguların başında sürekli iletişim kurma ihtiyaçları ve özel ilgi beklentisi gelmektedir. Helikopter veliler kendi davranışlarının aynısını sınıf öğretmeninden beklemektedir. Kendi çocuğu ile özel ilgi ve alaka kurulması beklentisi içinde oldukları da bu araştırmanın bulguları arasındadır. Sürekli ilgi ve iletişim bekledikleri için de araştırmada helikopter ebeveynlerle iletişim kurarken net sınırlar belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. İlkokul çağındaki çocukların hayatlarında ebeveynlerin rolü oldukça önemlidir. Ancak Hunt'a (2008) göre ebeveynler bu rolün sınırlarını koruyamayıp sınırları aşabilirler ve teknolojinin gelişimini yanlış yönde kullanabilirler (Hunt, 2008). Flower'a (2021) göre, helikopter

ebeveynlik; tipik ebeveynlik çizgisini aşmış ve çocukların bağımsız olma fırsatlarını da engelleyen bir ebeveyn yaklaşımıdır (Flower, 2021).

Aynı zamanda aynı velilerin olumsuz geribildirime toleranslı olmadıkları, herhangi bir hata, eksiklik noktalarında problemin kaynağını başka faktörler içinde aradıkları bulgular arasındadır. Araştırma bulgularında dikkat çeken bir diğer unsur da helikopter ebeveynlerin saldırgan tepkilerini nezaket perdesi altında gizlemeleridir. Eleştirilerini büyük bir nezaketle ifade ettikleri aktarılmıştır. Schiffrin'e (2014) göre, helikopter ebeveynlerin genelde müdahaleci yapılarını terk etmeleri kolay olmamaktadır. Çünkü helikopter ebeveynler tutum ve davranışlarının doğru olduğu konusunda emindir (Schiffrin vd., 2014). Özel okulda yapılan bu araştırmada helikopter ebeveynlerin öğretmenleri müdür, müdür yardımcısı vb. aksiyon alabilecekleri kişilere şikâyet ettikleri de ifade edilmiştir. Dönmez'e (2019) göre, bu ebeveynler çocuklarının hatalarında mutlaka suçlayacak birileri bulur. Eğitim alıyorsa öğretmenini, çalışıyorsa işvereni suçlar ve sürekli çocuklarının hakkını savunma gayreti içindedirler (Dönmez, 2019). Bu görüş de bulgularla paralellik taşımaktadır.

Araştırma sonuçlarının ikinci kısmında çocuğa olan yansımalar ele alınmıştır. Helikopter ebeveyn tutumunun ilköğretim kademesinde bulunan öğrencilerin sınıf içi davranışlarına yansımalarının ele alındığı bulgulara, HET'e maruz kalan çocukların sosyal ilişkilerde ve iletişimde zorluk yaşadığı ifade edilmiştir. Hem ailesinin sosyal ilişkilerine olan müdahale ve yönlendirmesi hem de çocukların ailesi dışındaki kişilerle iletişim kurma konusunda zorluk yaşamasıyla bu çocukların akranlarıyla iletişim kurmakta zorlandığı da ifade edilmiştir. Araştırmada ayrıca HET'e sahip öğrencilerin öğretmenleri ile olan ilişkilerine ilişkin bulgularına bakıldığında öğrencilerin öğretmenleriyle iletişim sorunları yaşadıkları ifade edilmiştir. Bu durumun sebepleri arasında aile ile ters düşmemek için durumu farklı şekilde aktarmaları, problem yaşadıklarında ailenin onlardan önce öğretmen ile iletişim kuruyor olması ifade edilmiştir. Aynı zamanda öğretmenlerinden aile ile paralel davranış beklentisi içinde oldukları da araştırmanın bulgularındandır. Yine öğretmenleriyle ilişkilerinde kaygılı bir tutum sergilemekte aynı zamanda kendini gösterme ihtiyacı da hissettikleri ifade edilmiştir.

Helikopter ebeveyn tutumuna sahip çocukların materyalleri ve zamanları sürekli aileleri tarafından kontrol edildiği için çocuklarda bu becerinin gelişemediği ifade edilmiştir. Aynı zamanda bu çocuklar problem çözmelerine de izin verilmediği için problem çözmekte zorlanmakta oldukları aynı zamanda öğretmeniyle olan iletişimde de problem çözme

becerisinin olmayışı araştırma bulgularındandır. “Ben problemi çözemem, siz çözer misiniz?” beklentisi HET’e sahip çocuklarda olduğu ifade edilmiştir. Lascala’ya (2019) göre, helikopter ebeveyn olmanın birkaç avantajı vardır ancak bunlar uzun vadede sürdürülebilir değildir. Örnek olarak çocuklar, küçükken bu ebeveyn tutumunun varlığında genellikle daha az zarar görür ve bu kötü bir şey değildir. Çünkü çocuklar ebeveynlerine birincil bağlanma figürleri olarak ihtiyaçları duyarlar ama bu çocuklar büyüdükçe bazı akranlarının sahip olduğu pek çok pratiğe sahip olamadıklarından, bu gelişim basamakları ebeveyn tarafından yapılmış olduğundan, zor zamanlarda tek başlarına mücadele etme noktasında ihtiyaç duydukları becerilerden yoksun kalabilmektedir (Lascala, 2019). Bununla birlikte Cain’e (2008) göre helikopter ebeveynlik, karar alıp, karışıklıkları çözümlerini, problem çözebilme ve zor durumlarla başa çıkma deneyimini engeller (Cain, 2008). Lascala (2019) ve Cain’in (2008) çalışmaları araştırmanın bulgusunu doğrular yöndedir.

Araştırmada helikopter ebeveyn tutumuna maruz kalmış çocukların sürekli kendilerinden bekleneni yapmaya çalıştıkları için kaygılı oldukları zaman zaman da stresli olup öfke patlamaları yaşadıkları ifade edilmiştir. Yılmaz’ın (2019) çalışmasında anne ve baba helikopter ebeveyn tutumunun ergenlerin psikolojik iyi oluşları arasında negatif ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yılmaz, 2019). Florida Devlet Üniversitesinde yapılan bir araştırmada da yeterli özerkliğe izin veren anneleri olan öğrenciler, daha yüksek yaşam doyumu, fiziksel sağlık ve özyeterlik ifade etmelerine rağmen helikopter anne baba tutumuna sahip olan öğrencilerde öğrencilerde düşük öz-yeterliğe bağlı olarak daha yüksek kaygı, depresyon, daha düşük yaşam doyumu ve fiziksel sağlık problemleri belirlenmiştir (Florida State University, 2016 aktaran Yılmaz, 2019). Çalışmalara göre helikopter ebeveyn tutumuna maruz kalan çocukların yüksek kaygıya sahip olduğu söylenebilir. Araştırmada helikopter ebeveyn tutumuna sahip ebeveynlerin mükemmeliyetçi tutumlarına paralel olarak bu tutuma maruz kalan çocuklarda da mükemmeliyetçi tutum olduğu da ifade edilmiştir. Birçok araştırma da göstermektedir ki; helikopter ebeveyn tutumu çocuklarda akademik kaygıya, özgüven eksikliğine, psikolojik dayanıksızlığa, mükemmeliyetçi tutumların gelişmesine ve depresyon yaşamalarına neden olduğu tespit edilmiştir (Gibbs, 2009; Odenweller ve vd., 2014; Segrin, ve vd., 2012; Tyler, 2007 aktaran Yam & Kumcağız, 2011).

Araştırmada HET’e sahip öğrencilerin sınıf ve okul içi arkadaşlık ilişkileri incelendiğinde yoğunlukla sosyal becerilerinde eksiklik görülmüştür. Bu eksiklik; aile tarafından sürekli yönlendirilmeleri sebebiyle akranlarıyla iletişimde zorlandıkları, onların

yerine aileleri konuştuğu için iletişim kuramadıkları, sürekli biri tarafından desteklenmeye ihtiyaç duydukları ifade edilmiştir. Helikopter ebeveynler, ev dışında da çocukların etrafında gezinirler. Onlar; oyun alanlarının, çalışma yerlerinin ve okulların etraflarında dolaşan arılar gibilerdir (Sullivan, 2011). Bu çocukların akranları tarafından dışlandığı durumu da bulgular arasındadır. Dolayısıyla bulgulara ek olarak tek başına kalmayı tercih ettikleri de bulgular dahilindedir. Alan yazında bir perspektif olarak; Janssen'a (2015) göre; helikopter ebeveynlerin aşırı müdahalesi düşük fiziksel aktiviteyle ilişkilendirilmiştir. Yani helikopter ebeveyne sahip çocukların, daha az fiziksel aktivitede yer aldığı görülmektedir (Janssen, 2015). Aynı zamanda tercih edilen arkadaş olmadıkları da yine bulgular dahilindedir. Aile dışında biriyle iletişim kurmakta zorlanmaları, problem çözme becerilerinin olmayışı, gölge karakter olmaları, sürekli birilerinin yönerge vermesini beklemeleri ya da benmerkezci olmaları bu durumların sebepleri olarak ifade edilmiştir. Findley ve Ojanen'e (2013) göre helikopter anne babaya sahip bireylerin bencilliğe, egosantrik düşünceye narsist kişilik özelliğine daha yakın oldukları saptanmıştır (Findley & Ojanen, 2013). Diğer alanlarda olduğu gibi sosyal ilişkilerde de ebeveyn müdahalesi olduğu da ifade edilmiştir. Alan yazını incelendiğinde bunun örnekleri vardır. Somer ve Settle (2010) yaptıkları çalışmada helikopter ailelerin çocuklarının sosyal ve genel hayatına sık sık müdahalelerine örnekler vermiştir. Bunlardan bazıları; velinin kızının yurdunda bir fare olduğunu bildirmek için akşam 11'de yurdu telefonla araması, bir annenin oğlunun uyku sorununun sebebini oda arkadaşının horlamasına bağlaması bu sebeple yurt müdürüne şikâyet etmesi, bir öğrencinin sınavdan kötü not almasından dolayı ailesinin öğretmenini arayıp oğlunun bu notu hak etmediğini söylemesi ve bir ailenin çocuğunun istediği sınıfta olamamasından endişe duyması ve erken kayıt yaptırmak için kurumun ofisinde yöneticiyle görüşme yapması gibi örneklerdir (Somers & Settle, 2010).

HET'e sahip öğrencilerin sınıf içi davranış ve akademik gelişimlerine ilişkin bulgular incelendiğinde ise genel olarak HET'e maruz kalan sahip çocukların akademik başarılarının gerçeği yansıtmadığı ifade edilmiştir. Genel olarak çocukların ilkökul sürecinde akademik çalışmalarının dolayısıyla bunun sonucu gelen başarılarının da desteklenerek olduğu ifade edilmiştir. Alan yazını incelendiğinde; helikopter ebeveynler, çocukları okula devam ederken çocuklarının okul aktivitelerinde gönüllü olarak görev almaya başlarlar. Bu görevler hem akademik hem de akademik olmayan içeriklere sahiptir. Öğretmene ayrılan kısımlarda dahi görev paylaşımları yaparlar. Bu aileler; “Çocuklarımız, bizim gelecekteki Einstein’larımız. Bu yüzden almaları gereken en iyi eğitim tecrübesini almalılar. Eğer en iyi eğitim tecrübesini

alamıyorlarsa gerekirse bu durum hakkında okullara dava açarız.” görüşlerine sahiptir (Bernstein & Triger, 2010). Helikopter ebeveynler çocuklarına müdahale etmeyi, onların aktivitelerini planlamayı, onların zaman kontrollerini ellerine almayı, çocuklarının mutluluğunu, başarısını olumlu etkilediğini düşünseler de aslında bu tutumların çocuklar için az yararlı olduğu ifade edilmiştir (Schiffrin vd., 2015). HET’e sahip çocukların gerçeği yansıtmayan akademik başarıları ile ilintili olarak, akademik başarılarının ilerleyen öğretim kademelerinde sürdürülemeyeceği de ifade edilmiştir. Vinson’a (2013) göre, helikopter ebeveynlerin davranışları çocuklarının ilköğretim, ortaokul ve lise yılları ile sınırlı kalmayıp onların üniversite hatta iş hayatına kadar uzanmaktadır. Helikopter ebeveynler çocuklarına karşı bu müdahaleci tutumu sürdürmekle kalmayıp ilginç bir şekilde çocuklarının başarılı olabilmeleri adına ahlaki olmayan kopya çekme ve zorbalık davranışlarını yapmalarını teşvik etmektedirler (Vinson, 2013). Baskı ve sıkı takip ile olan akademik başarının yanında çocuklarda sosyal ve duygusal anlamda bazı negatif durumlarla karşılaşıldığı da bulgular dahilindedir. Helikopter tutuma sahip ana-babalar çocuklarının akademik hayatının bütününe ve hayatlarının her noktasına müdahalede bulunmaktadırlar (Hunt, 2008). Bu çalışmalar bulgularla paralel yöndedir. Araştırmanın bir diğer sonucu olarak HET’e sahip çocuklarda öz güven eksikliği ve akademik kaygı olduğu ifade edilmiştir. Ne kadar başarılı olurlarsa olsunlar, kendilerinden bekleneni karşılayamadıkları bunun sonucunun da kaygı ve özgüven eksikliği olarak yansıdığı görülmüştür. HET’e sahip çocukların akranlarıyla iletişim kurarken hırçın davranışlar sergiledikleri de araştırma dahilinde ifade edilmiştir. Yine çalışmanın bir diğer bulgusu olarak çocukların birey olarak burada da var olmadıkları ifade edilmiştir. Helikopter ebeveyn tutumunda bahsedildiği gibi Bandura’ya (1996) göre ebeveynlerin çocuğun potansiyeli ile ilgili gerçekçi olmayan beklentilerinin var olması, çocuğun öz-yeterliliğini olumsuz etkileyecektir (Bandura vd., 1996). Yılmaz’ın (2019) yaptığı çalışmada ise ebeveynlerin spesifik olarak temel yaşam beceri konusundaki helikopter tutumlarının, diğer helikopter tutum boyutlarına nazaran öz-yeterliliğe daha fazla zarar verdiği saptanmıştır (Yılmaz,2019). Yam ve Kumcağız’ın (2011) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmanın bulguları da bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Çalışmada helikopter ebeveyn tutumları üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeyleri ve yaşam doyumları üzerinde anlamlı olarak negatif bir etkiye sahiptir, üniversite öğrencilerinin algıladıkları helikopter ebeveyn tutumunun arttıkça öğrencilerin yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluş düzeyleri azalmaktadır (Yam & Kumcağız, 2011) Mevcut çalışmada elde edilen bulgunun alan yazınla da örtüştüğü ifade edilebilir. HET’e maruz kalan çocukların içsel motivasyonlarının olmadığı çalışmalarını aile desteği yani dış kaynaklı motivasyonla ilerlettikleri de

araştırmanın bulguları arasındadır. Teknolojinin dolayısıyla iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla çocuklara anında ulaşmak ve kontrol ediyor olmak, helikopter ebeveynlik normal karşılanır hale gelmiş durumdadır. Bununla birlikte yüksek helikopter ebeveynlik de ergenleri düşük özgüven, düşük akademik başarı ve yüksek depresyon ve kaygı olarak etkilemektedir (Taymaz, 2019).

Sonuçlar, özel okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin genellikle aşırı koruyucu ailelerin çocukların öğrenme sürecine olumsuz etkileri olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın sonuçları; hem özel hem devlet okullarında çalışan sınıf öğretmenlerinin helikopter ebeveyn tutumuna sahip ailelerle etkili bir şekilde çalışabilmeleri için rehberlik sağlayabilir, helikopter tutuma sahip ebeveynler için bir perspektif oluşturabilir ayrıca eğitimde daha sağlıklı bir iş birliği ortamının oluşturulmasına katkıda bulunabilir. Aynı zamanda araştırmanın helikopter ebeveynliğin etkilerine dair nitel araştırma alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

Bu çalışmanın helikopter ebeveynlik tutumunu baz alan diğer araştırmalara kaynak olacağı ve alan yazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda, ilkokul çocuklarının yaş grubuna odaklanılmasının helikopter ebeveynlik tutumuna dair daha fazla veri elde edilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmacılara; helikopter ebeveyn tutumlarının öğrenci davranışlarına etkisi ile ilgili olarak ilkokul kademesinde nicel ve karma araştırmalar yapması önerilir. Aynı zamanda bu kademedeki velilere yönelik çalışmalar yapılabilir. Devlet okullarında ve özel okullarda ayrı çalışmalar yapılabilir, demografik karşılaştırmalar sağlanabilir.

Çalışmanın bulguların göz önüne alındığında temel ebeveynlik görevleriyle ilgili olarak çocukları birey olarak var olabilmeleri, öncelikle kendilerine faydalı ruh ve beden sağlığı bütün bireyler olarak yetiştirebilmeleri adına adımlar atılmalıdır. Bunun için yerel ve ulusal tüm kurum ve kuruluşların uygun ebeveynlik stillerini merkeze alarak eğitim planlamaları ve projeler geliştirmeleri sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Afat, N. (2013). Çocuklarda üstün zekânın yordayıcı olarak ebeveyn tutumları. *Hasan Ali Eğitim Fakültesi Dergisi* Sayı:20 155-168
- Alisinanoğlu, F. (2003). Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Çocukların Denetim Odağı İle Anne Tutumları). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 1 (1), 0-0 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26133/275262>
- Anderson, J. (2019, January 3). The Much-Hated “Helicopter Parenting” Style Has Surprisingly Broad Appeal. *Quartz*. <https://qz.com/1514079/much-hated-helicopter-parenting-style-is-surprisingly-popular/>
- Ankaralı, F. & Savaş, G. (2021). Okul öncesi çocuklarda öğretmen açısından helikopter ebeveyn tutumlarının şiddet bağlamında değerlendirilmesi. *Sosyoloji Dergisi*, 41-42, 117-143.
- Arı, R., & Seçer, Z. (2003). Farklı ana baba tutumlarının çocukların psikososyal temelli problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(10), 451-464.
- Arkan, B., & Üstün, B. (2010). Ebeveyn eğitim programlarını değerlendirme rehberi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3 (2). 102-107
- Ashton-James, C. E., Kushlev, K., & Dunn, E. W. (2013). Parents reap what they sow: Child-centrism and parental well-being. *Social Psychological and Personality Science*, 4(6), 635-642. <https://doi.org/10.1177/1948550613479804>
- Aydoğdu, F., & Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.

- Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G. V., & Pastorelli, C. (1996). Multifaceted impact of self-efficacy beliefs on academic functioning. *Child Development*, 67(3), 1206-1222.
- Baumrind D. (2005). Patterns of parental authority and adolescent autonomy. *New directions for child and adolescent development*, (108), 61–69. <https://doi.org/10.1002/cd.128>
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative control on child behavior. *Child Development*, 37, 887–907.
- Baumrind, D. (1978). Reciprocal rights and responsibilities in parent–child relations. *Journal of Social Issues*, 34(2), 179–196. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1978.tb01038.x>
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11, 56–95.
- Bernstein, G. & Zvi, T. (2010). Over-parenting. *UC Davis L. Rev*, 44, 1221.
- Cain, C. (2008). Understanding millennial students and their parents from a generational perspective: Implications for higher education and the workplace. *Wilberforce Faculty Journal*, 1(1), 14-17.
- Cline, F. & Fay, J. (1990, 2006). Parenting with love and logic: Teaching children responsibility. *Colorado Springs*, CO: Pinon Press.
- Cline, F., & Fay, J. (2006). Parenting Teens with Love and Logic, 2nd ed. *Colorado Springs: NavPress*.
- Coburn, K.L. (2006). Organizing a ground crew for today’s helicopter parents. *About Campus*, 11 (3), 9-16.
- Cohen, L.J. & DeBenedet, A.T. (2011). Are helicopter parents here to stay? *Time Magazine*. <https://ideas.time.com/2011/11/08/roughhousing-the-answer-to-helicopter-parenting/>
- College Parents of America (2006). The national survey of college parent experiences. <http://www.collegeparents.org/members/resources/articles/national-parentsurvey-reveals-high-level-communicatio>
- Coşkun, B., & Katıtaş, S. (2021). Kantarın Topuzunu Kaçırmak: Helikopter Ebeveynlik Ve Eğitsel Değişkenlerle İlişkisi Üzerine Bir Tarama. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli*

Üniversitesi SBE Dergisi,11(3),1053-1069.

<https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.914927>

Cutright, M. (2008). From helicopter parent to valued partner: Shaping the parental relationship for student success. *New Directions for Higher Education*, 144, 39- 48.

Cüceloğlu, D. (1998). *İnsan ve Davranışı* (8. Basım), Remzi Kitapevi, 331.

Çağdaş, A. (2020). *Anne-baba çocuk iletişimi* (4. baskı). Eğiten Kitap

Çetin Avcı, S., & Güleç, D. (2020). Yeni Bir Kavram: Helikopter Ebeveynlik. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 163-168.
<https://doi.org/10.38108/ouhcd.738884>

Çok, F., Güçlü, C. H. , Özdoğan, H. K. & Topuz, S. (2022). Helikopter anababalık ve özerklik destekleyici davranışlar ölçeği'nin türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ankara University Journal Of Faculty Of Educational Sciences (Jfes)*

Dönmez, D. (2019). *Yeni nesil ebeveynlik ve sosyal medya bağlamında blogger anneler*. [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Duygulu, S. (2018). *Yeni nesil ebeveynlik ve helikopter aileler*. (1. bs.). Destek Yayınları.

Dyck, A. L. V. (2015). *What Propels helicopter parents? Parents' motivation for over-involvement in their children's* [Master's Thesis, University of Saskatchewan].
<http://hdl.handle.net/10388/ETD-2015-10-2221>.

Ekşi, H., Barış, Ş. & Demir, İ. (2020). Ergenlerde helikopter ebeveyn tutumu,şışirilmiş benlik: duygusal özerklik,sosyal kaygı değişkenlerinin aracı etkisi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cumhuriyet Armağan Sayısı , 83-100

Fidan, A., & Seferoğlu, S. S. (2020). Online environments and digital parenting: An investigation approaches, problems and recommended solutions. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 9(2), 352-372.
<https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/TkRVeE16YzJOZz09>

- Flower, A. T. (2021). 'The effects of helicopter parenting in emerging adulthood: an investigation of the roles of involvement and perceived intrusiveness'. Honors Theses, 315.
- Gander MJ & Gardiner H.W (2004). *Çocuk ve Ergen Gelişimi* (Çev: Bekir Onur), s. 98- 491, 5. basım, İmge Kitabevi, 2004.
- Gençdoğan, B., & Gülbahçe, A. (2021). Psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunun bir yordayıcısı olarak algılanan helikopter ebeveyn tutumu. *Milli Eğitim Özel Eğitim ve Rehberlik Dergisi*, 1(1), 66-98.
- Ginott, H. (1969). *Between Parent and Teenager*. Macmillan.
- Goleman, D. (2021). *Duygusal Zekâ Neden IQ'dan Daha Önemlidir?* Çeviren: Klinik Psikolog Banu Seçkin Yüksel. 54. Baskı. Varlık Yayınları Sayı:1622, Ocak 2021. Syf: 257
- Gökler, R. & Atamtürk, E. (2021). Ebeveynlik rollerindeki değişim. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 151-177.
- Güler-Yıldız T. (2017). *Anne-Baba Olmak ve Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları*. In: Anne Baba Eğitimi. Güler-Yıldız T. (Edt.). Pegem Akademi.
- Heider, F. (1952). *The Psychology of Interpersonal Relations*. John Wiley.
- Hiltz, J. (2015). Helicopter parents can be a good thing. *Phi Delta Kappan*, 96(7), 26–29. doi:10.1177/0031721715579036
- Hirsch, D. & Goldberger, E. (2010). Hovering practices in and outside the classroom. *About Campus*, 14 (6), 30-32.
- Hofer, B.K. & Moore, A.S. (2010). The iconnected parent: Staying close to your kids in college (and beyond) while letting them grow up. New York, NY: *Free Press*.
- Holden, G. & Miller, C. P. (1999). Enduring and different: A meta-analysis of the similarity in parent's child rearing. *Psychological Bulletin*, 125(2), 223-254.

- Hong, J.C., Hwang, M.Y., Kuo, Y.C. & Hsu, W.Y. (2015). Parental monitoring and helicopter parenting relevant to vocational student's procrastination and self-regulated learning. *Learning and Individual Differences*, 42, 139-146.
- Howe, N., & Strauss, W. (2007). Helicopter parents in the workplace. *Syndicated Research Project, Genera*, 56(5), 1-16. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2013.05.004>
- Hunt, J. (2008). Make room for daddy... and mommy: Helicopter parents are here! *The Journal of Academic Administration in Higher Education*, 4 (1), 9-11.
- Janssen, I. (2015). Hyper-parenting is negatively associated with physical activity among 7-12 year old. *Preventive Medicine*, 73, 55-59.
- Kantrowitz, B., & Tyre, P. (2006). The fine art of letting go. *Newsweek*. <https://www.newsweek.com/fine-art-letting-go-110157>
- Kay, M. A., & Sağlam, M. (2020). Çocuklarda Sosyal ve Duygusal Gelişimi Ölçmek İçin Kullanılan Ölçeklerin İncelenmesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 10(2), 18-33.
- Kohlberg, L., & Turiel, E. (1971). Moral Development and Moral Education. In G. S. Lesser (Ed.), *Psychology and Educational Practice* (pp. 410-465). Glenview, IL: Scott, Foresman & Company.
- Kwon, K.-A., Yoo, G., & Bingham, G. E. (2015). Helicopter Parenting in Emerging Adulthood: Support or Barrier for Korean College Students' Psychological Adjustment? *Journal of Child and Family Studies*, 25(1), 136–145. doi:10.1007/s10826-015-0195-6
- Lampert, J. (2009). Parental attachment styles and traditional undergraduates' adjustment to college: Testing the "helicopter parent" phenomenon. (Doctoral Dissertation, Pacific University). <http://commons.pacific.edu/spp/57>
- Lascala, M. (2019). What is helicopter parenting? Experts say it's too much for kids. <https://www.goodhousekeeping.com/life/parenting/>

- LeMoyne, T. & Buchanan, T. (2011). Does “hovering” matter? Helicopter parenting and its effect on well-being. *Sociological Spectrum*, 31(4), 399-418. <https://doi.org/10.1080/02732173.2011.574038>
- Loftis, R, M. (2014). Family Environment and Severity of Absenteeism in Youth. *UNLV Theses, Dissertations, Professional Papers, and Capstones*. 2118.
- McGinley, M. (2018). Can hovering hinder helping? Examining the joint effects of helicopter parenting and attachment on prosocial behaviors and empathy in emerging adults. *The Journal of Genetic Psychology Research and Theory on Human Development*, 179(2), 102-115. <https://doi.org/10.1080/00221325.2018.1438985>
- McKnight, O., Paugh, R., McKnight, A., & Parker, H. (2009). Re-examining the helicopter parent: What every marketing professional should know. *Marketing Management Association Proceedings*. http://works.bepress.com/oscar_mcknight/31
- Merriam, S. B. (2009). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev.: S. Turan). Nobel Yayıncılık
- Merriam-Webster. (2024). “Helicopter Parent” Merriam-Webster.com sözlük. Erişim Nisan 5, 2024, <https://www.merriamwebster.com/>
- Moriarty, E.A. (2011). *Relationship of helicopter parenting on autonomy development in first-year college students*. (Order No. 3450941, Johnson & Wales University). ProQuest Dissertations and Theses, 122.
- Myers, S. S., & Pianta, R. (2008). Developmental Commentary: Individual and Contextual Influences on Student–Teacher Relationships and Children’s Early Problem Behaviors. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 37 (3), s. 600-608.
- Nelson, M. K. (2010). Parenting out of control: Anxious parenting in uncertain times. *University Press*.
- Odabaşı, B. (2013). İlköğretim 2.kademe öğrencilerinin duygusal zeka düzeylerinin ana baba tutumları açısından incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 3(2), 33-51.

- Okant Yaşın, Ç. & Demir, N. (2020). Türkiye’de helikopter ebeveyn sahibi olan y neslinin, aidiyet, yaşam becerisi ve özgüven problemleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* , 7 (2) , 450-470
- Öztürk, M., & Giren, S. (2016). Annelerin ebeveynlik algıları ile çocukların problem davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 477-503. <https://doi.org/10.17556/jef.23074>
- Özyürek A & Tezel-Şahin F. (2017). *Anne-Baba Olmak ve Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları*. In: Anne Baba Eğitimi. Güler-Yıldız T. (Edt.). Pegem Akademi.
- Padilla-Walker, L. M., & Nelson, L. J. (2012). Black hawk down?: Establishing helicopter parenting as a distinct construct from other forms of parental control during emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 35, 1177-1190.
- Peker Akman, T., & Demir, M. (2023). Sosyal medya fenomenlerine bağlanmışlık ile algılanan helikopter ebeveyn tutumları arasındaki ilişki. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 10(1), 17-36.
- Piaget, J. (1965) *The Moral Judgment of the Child*. Free Press
- Redmond, P. (2008). ‘Here comes the chopper’ The Guardian. <https://www.theguardian.com/education/2008/jan/02/students.uk>
- Saban, A. & Ersoy, A. (2019) Nitel Araştırmalarda Paradigma ve Teorik Temeller. M. Özden ve A. Saban, *Eğitimde nitel araştırma desenleri* (s.5). Anı Yayıncılık.
- Schiffrin, H. H., Godfrey, H., Liss, M. & Erchull, M. J. (2015). Intensive parenting: Does it have the desired impact on child outcomes? *Journal of Child and Family Studies*, 24(8), 2322-2331.
- Schiffrin, H. H., Liss, M., Miles-McLean, H., Geary, K. A., Erchull, M. J., & Tashner, T. (2014). Helping or hovering? The effects of helicopter parenting on college students’ well-being. *J. Child Fam. Stud.* 23, 548–557. 10.1007/s10826-013-9716-3
- Somers, P. & Settle, J. (2010). The helicopter parent: Research toward a typology. *College and University*, 86(1), 18.

- Spokas, M., & Heimberg, R. G. (2009). Overprotective parenting, social anxiety, and external locus of control: cross-sectional and longitudinal relationships. *Cognit. Ther. Res.* 33, 543. 10.1007/s10608-008-9227-5
- Staub, E. (1975) "To rear a prosocial child: reasoning, learning by doing, and learning by teaching others," in D. J. DePalma and J. hl. Foley (eds.) *Moral Development: Current Theory and Research*. Hillsdale, KJ: Lawrence Erlbaum.
- Sullivan, B. (2011). Obiter dicta: They grow up so fast: Parents write script, expect kids and courts to make it happen. *ABA Journal*, 71-71.
- Taymaz, Aslı Hilal. (2019) *Ergenlerin Algıladıkları Helikopter Ebeveyn Tutumları ile Yalnızlık Düzeyinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Tösten, R., Han, B., & Anik, S. (2017). The impact of parental attitudes on problem solving skills in high school students. *Universal Journal of Educational Research*, 5(1), 170-174. <https://doi.org/10.13189/ujer.2017.050121>.
- Turan Fd, Yılmaz R, Işık M, Öngün M, Kayabaşı K, Amaç E & Soylu İ. (2024) Bireylerin Algıladıkları Helikopter Ebeveyn Tutumlarının Yordayıcısı Olarak Ebeveynleşme Durumları. *Akdeniz Hemşirelik Dergisi*, 2(3):88-9.
- Turgut, Ö., & Koca, S. (2019). Ebeveynlerin Anne-Babalık Stillerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Uluslararası Bilim Ve Eğitim Dergisi*, 2(2), 60-71.
- Türk Dil Kurumu. (2024). "Aile" Erişim tarihi 22 Şubat 2024. <https://sozluk.gov.tr/>
- Türk Dil Kurumu. (2024). "Özel Okul" Erişim tarihi 16 Ocak 2024. <https://sozluk.gov.tr/>
- Twenge, J. (2006). *Generation me: Why today's young Americans are more confident, assertive, entitled – and more miserable than ever before*. Free Press.
- Ulutaş, M. (2020). "Heider'in denge kuramı (Heider's Balance Theory)". *Ekonomi ve Yönetim Bilimlerinde Güncel Akademik Araştırmalar*. 163-172. Akademisyen Yayınevi.

- Ünal, S. (2019). Pohpohlanan benlikten narsisizme: Bugünün gençleri kendilerini daha mı çok seviyorlar? *2nd International Congress On New Horizons In Education and Social Sciences* (ICES-2019) Proceedings. 10.21733/ibad.584569
- Vinson, K. (2013). Hovering too Close: the ramifications of helicopter parenting. *Georgia State University Law Review*, 29(2).
- Vuran, S. (2018) GEDEP “0-36 aylık gelişimi risk altındaki çocuklar için Gelişimsel Destek Programı” Anadolu Üniversitesi. *Engelliler Araştırma Enstitüsü Yayınları*; no.9 HQ767 .9 .A15 2018 ISBN 978-975-06-2291-5 2018-1
- Weston, A. (2014). The problem with helicopter parents. St. Joseph News-Press. <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=2&sid=aaade7dd-236d-4c81-a397-39b61ca44026%40sessionmgr4003&hid=4202&bdata=JnNpdGU9ZWZWRzLWxpdmUmc2NvcGU9c2l0ZQ%3d%3d#AN=2W6211744504&db=nfh>
- Wilhelm, K., Gillis, I., & Parker, G. (2016). Parental bonding and adult attachment style: the relationship between four category models. *International Journal Women's Health and Wellness*, 2(1), 1–7.
- Yam, F. C., & Kumcağız, H. (2021). Helikopter anne tutumları: Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları ve psikolojik iyi oluşları üzerindeki yordayıcı rolü. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(35), 1946-1967. <https://doi.org/10.26466/opus.784171>
- Yavuzer H. (2014). *Ana-Baba ve Çocuk*, s. 26-249, 25. basım, Remzi Kitabevi, 2014.
- Yavuzer, H. vd. (2010). *Çocuk ve Ergen Eğitiminde Anne Baba Tutumları*. Timaş Yayınları, 2.basım, s. 13-39.
- Yazgan, A. M. (2022). Proje çocuklar ve helikopter ebeveynler üzerine bir analiz. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 22(55), 227-258. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.776675>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Genişletilmiş 12.Baskı). Seçkin Yayıncılık.

- Yıldız, S. A. (2004). Ebeveyn tutumları ve saldırganlık, *Polis Bilimleri Dergisi*, 6(3- 4), 131-150.
- Yılmaz, H. & Büyükcebeci, A. (2019). Bazı Pozitif Psikoloji Kavramları Açısından Helikopter Ebeveyn Tutumlarının Sonuçları. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* , 9 (54) , 707-744 .
- Yılmaz, H. (2019). İyi ebeveyn, çocuğu için her zaman her şeyi yapan ebeveyn değildir: Algılanan helikopter ebeveyn tutum ölçeğı (Ahetö) Geliştirme Çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 3–31.
- Yılmaz, H. (2020). Türkiye’de helikopter ebeveynlik eğilimi ve helikopter ebeveynlerin demografik özellikleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20 (46), 133-160
10.21560/Spd.V20i54504.540233
- Zeman, N. (1991, September 9). Buzzwords. *Newsweek*. 118(11)

EKLER

EK-1: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Merhaba Değerli Öğretmen Arkadaşım,

Ben Cansu Memiş, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sınıf Eğitimi bilim dalında yüksek lisans yapmaktayım. Çocuğu ilkokula giden helikopter ebeveynlerin, çocuğa yönelik takındığı helikopter ebeveyn tutumunun, çocuğun okul ve sınıf için davranışlarına, sosyal ilişkilerine, iletişimine olan etkisine ilişkin ilişkin bir araştırma yapmaktayım. Bu nedenle sizlerin düşünce ve beklentilerinizi öğrenmek istiyorum. Yaptığım bu görüşmede verdiğiniz cevaplar sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Tüm soruları cevapladığınız ve vakit ayırdığınız için teşekkür ederim.

Helikopter Ebeveyn Tutumu:

Helikopter Ebeveyn Tutumu, çocuğu ve geleceği konusunda aşırı endişe duyan, olası olumsuz sonuçları önlemek için aşırı çaba gösteren, çocuklarının hayatını planlamayı ve yönetmeyi ve hatta çocuğun kendi başına yapabileceği görevleri yerine getiren, çocuklarının karşılaştıkları ve karşılaşacağı sorunları kendileri çözen ebeveynler, helikopter ebeveyn tutumu gösteren ebeveynler olarak adlandırılmaktadır. Bu ebeveynlerin ortak özelliği aşırı çocuk merkezîyetçi ve çocuklarına karşı aşırı müdahaleci, korumacı olmalarıdır dolayısıyla çocuklarının özerkliğini sınırlarlar.

SORULAR

1. Helikopter ebeveyn tutumuna sahip velilerin özellikleri nelerdir?
2. Helikopter anne babaların öğretmenlerden beklentileri nelerdir? İletişimleri ve ilişkileri nasıldır?
3. Helikopter ebeveyn tutumuna sahip velilerin çocuklarının, sınıf ve okul içi gözlemlediğiniz davranışları nelerdir?
 - 3.1 Davranışlarına olan yansımaları nelerdir?
 - 3.2 Arkadaşları ile olan ilişkileri nasıldır?

3.3 Öğretmenleri ile olan ilişkileri nasıldır?

3.4 Akademik gelişimleri nasıldır?

Yaşınız:

Cinsiyetiniz:

Meslekte Kaçınıcı Yılıınız:

